

Raimo Vuorinen, Helena Kasurinen, Jaana Kettunen,
Eelis Kukkaneva & Outi Ruusuvirta-Uuksulainen

Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset

Ehdotus kansalliseksi osaamiskehykseksi

Raportteja ja työpapereita
Koulutuksen tutkimuslaitos (KTL)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

Koulutuksen tutkimuslaitos
Raportteja ja työpapereita 4

Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset

Ehdotus kansalliseksi osaamiskehykseksi

Raimo Vuorinen, Helena Kasurinen, Jaana Kettunen,
Eelis Kukkaneva & Outi Ruusuvirta-Uuksulainen

**KEHA-keskus
UF-centret**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

Vuonna 1968 perustettu Koulutuksen tutkimuslaitos (KTL) on Jyväskylän yliopistossa toimiva kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä ja monialainen koulutuksen tutkimuksen, arvioinnin ja kehittämisen keskus.

JULKAISUN ESITTELYTEKSTI

Tämä julkaisu on vastaus Elinikäisen ohjauksen kansallisen strategian 2020–2023 (Valtioneuvosto, 2020a) esittämään tarpeeseen laatia kansalliset ohjausalan osaamiskuvaukset. Julkaisu perustuu kattavaan kirjallisuuskatsaukseen ja laajaan yhteiskehittämisprosessiin, johon osallistui useita satoja ohjausalan ammattilaisia ja asiantuntijoita eri puolilta Suomea. Näiden kuvausten pohjalta Kettunen ym. (2023) ovat laatineet arviointilomakkeet, jotka on suunniteltu ammattilaisten ja organisaatioiden käyttöön. Osaamiskuvausten laatimisen taustalla oleva hanke on kuvattu yksityiskohtaisesti erillisessä raportissa (Vuorinen ym., 2023).

Osaamiskuvausesitys on laadittu osana työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) koordinoimaa valtakunnallista elinikäisen ohjauksen kehittämishankekokonaisuutta, jota rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineellä.

Koulutuksen tutkimuslaitos
Raportteja ja työpapereita 4
ISSN 2954-1344

ISBN 978-951-39-9815-8 (PDF)

Julkaisun pysyvä osoite: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9815-8>

DOI: <https://doi.org/10.17011/ktl-rt/4>

© Kirjoittajat ja Koulutuksen tutkimuslaitos
Tämä teos on lisensoitu Creative Commons -lisenssillä CC BY-NC 4.0
Kansi: Martti Minkkinen

Jyväskylä 2023

Sisältö

JOHDANTO	7
OHJAUSALAN AMMATTILAISTEN OSAAMISKUVAUKSET	9
Osaamiskuvaukset osaamisen arvioinnin ja kehittämisen perustana ...	12
A PROFESSIONAALISUUS	14
A1 Eettinen osaaminen.....	15
A1.1 Laillinen ja hallinnollinen perusta	15
A1.2 Ammatillinen vastuu	16
A1.3 Eettiset periaatteet	17
A1.4 Ohjaussuhde.....	18
A2 Teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen	19
A2.1 Teoriatieto.....	19
A2.2 Teoriatiedon soveltaminen	19
A2.3 Ohjausalan tutkimus	20
A3 Reflektiivinen osaaminen	21
A3.1 Reflektiivinen ammattikäytäntö	21
A3.2 Oman osaamisen kehittäminen	22
A4 Vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen	23
A4.1 Selkeä viestintä	23
A4.2 Tavoitteellinen vuorovaikutus	24
A4.3 Refleksiivinen viestintä.....	26
A4.4 Asiantuntijaviestintä	27
Kontekstiin liittyvä osaaminen.....	28
Perusopetus.....	28
Toinen aste	28
Korkea-aste.....	29
Työvoimapalvelut	29
Ohjaamot.....	30
A5 Digitaalinen osaaminen	30
A5.1 Teknologia ohjauksessa.....	31
A5.2 Teknologia ohjausprosessissa	32
A5.3 Teknologian yhteisöllinen käyttö	33
A5.4 Teknologian ohjauksen systemaattinen kehittäminen ...	34

B ASIAKASTYÖOSAAMINEN	36
B1 Prosessiosaaminen	37
B1.1 Ohjausprosessin osatekijät	37
B1.2 Ohjaus prosessina.....	38
Kontekstiin liittyvä osaaminen.....	40
Perusopetus.....	40
Lukiokoulutus.....	40
Ammatillinen koulutus.....	41
Korkea-aste.....	42
Työvoimapalvelut	43
Ohjaamo	44
B1.3 Ohjausprosessin tulos ja vaikuttavuus	44
B2 Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen.....	45
B2.1 Kehitys- ja elämänkulkuteoriat	46
B2.2 Urateoriat	47
B2.3 Yhteiskunta ja työelämä	47
B2.4 Ohjausteoriat.....	49
B2.5 Elinikäinen ja jatkuva oppiminen	50
B2.6 Ohjausfilosofia	51
B3 Menetelmäosaaminen.....	52
B3.1 Tiedonhankinta ja -hallinta	52
B3.2 Tavoitteiden tarkastelu ja asettaminen	53
B3.3 Asiakaslähtöinen ohjausprosessi	54
B3.4 Arviointi	56
C SYSTEEMINEN OSAAMINEN	58
C1 Elinikäinen ohjaus	59
C1.1 Ohjaus yhteiskunnassa	59
C1.2 Ohjauksen elinikäinen luonne	60
C1.3 Ohjauksen asema ja asemointi.....	61
C2 Systeminen teoriaosaaminen	62
C2.1 Organisaatiot ja verkostot	63
C2.2 Strateginen oppiminen	64
C3 Verkosto-osaaminen	65
C3.1 Moniammatillinen verkostotyö.....	65
C3.2 Monialainen verkostotyö	66
C4 Strateginen osaaminen	67

C4.1 Suunnittelu ja organisointi	68
Kontekstiin liittyvä osaaminen.....	69
Perusopetus ja toinen aste	69
Korkea-aste.....	69
Työvoimapalvelut	69
Ohjaamot.....	70
C4.2 Laadun arviointi ja seuranta	70
C4.3 Jatkuva kehittäminen.....	72
KESKEISET KÄSITTEET	74
LIITTEET	81
Liite 1: Ohjausalan osaamiskuvaukset	81
Liite 2: Yleiskuvaukset ohjausalan osaamisista	82
LÄHTEET	87

JOHDANTO

Elinikäisen ohjauksen kansallisen strategian 2020–2023 (Valtioneuvosto, 2020a) mukaan Suomessa on ammattitaitoisia ohjaajia, mutta alalla toimivien ammattinimikkeet ja kelpoisuusehdot vaihtelevat. Kehittämisehdotuksena strategiassa esitetään tarve laatia kansalliset ohjaustyön ydin- ja erikoisosaimisen kuvaukset ohjauksen laadun parantamiseksi ja alan ammattimaisuuden vahvistamiseksi. Ohjausosaamisella tarkoitetaan niitä tietoja, taitoja, osaamista ja asenteita, joita elinikäisen ohjauksen eri tehtävissä tarvitaan riippumatta työskentely-ympäristöstä (ELPGN, 2015).

Tämä ehdotus ohjausalan ammattilaisten kansalliseksi osaamiskuvaukseksi on laadittu Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksella osana työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) koordinoimaa elinikäisen ohjauksen kehittämishankekokonaisuutta.

Kansallisten osaamiskuvausten kehittämistyön taustalla on kirjallisuuskatsaus, jossa tarkasteltiin kansainvälisiä ja kansallisia ohjaustyön osaamiskuvauksia, jotka ovat osoittautuneet merkityksellisiksi riippumatta kontekstista tai ohjauspalvelujen järjestämistavoista. Osaamiskuvauksia täsmennettiin ja työstettiin laajassa yhteistyössä ohjausalan ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa. Kehittämistyön taustalla oleva kirjallisuuskatsaus sekä yhteiskehittämisen prosessi ja sen eteneminen on dokumentoitu ohjaustyön osaamiskuvausten selvitys ja yhteiskehittämisen prosessin hankeraportissa (Vuorinen ym., 2023).

Nämä ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset tarjoavat useita hyödyntämismahdollisuuksia. Niitä voidaan käyttää niin ammattitaitovaatiusten kuin osaamisen tarkastelussa erilaisissa ohjaustehtävissä. Osaamisalueet täydentävät toisiaan ja yhdessä ne muodostavat kattavan osaamiskokonaisuuden niin ammattilaisille kuin organisaatioille. Tätä osaamista voidaan tarvittaessa kehittää kokonaisuutena tai syventää tietyillä osaamisalueilla.

Osaamiskuvausten lisäksi laadimme osaamisen arviointilomakkeet (Kettunen ym., 2023). Arviointilomakkeiden avulla ohjausalan ammattilaiset ja organisaatiot voivat konkreettisesti arvioida omaa ohjausosaamistaan suhteessa laadittuihin osaamiskuvauksiin. Arviointilomakkeiden käyttö mahdollistaa myös osaamisen kehittämisen systemaattisen suunnittelun ja seurannan, jolloin osaamisen kehittämiseen voidaan kohdentaa juuri ne resurssit ja toimenpiteet, jotka ovat kulloinkin tarpeellisia.

Osaamiskuvausten yhteiskehittämiseen (<https://peda.net/ohjausosaaminen>) osallistui useita satoja ohjausalan ammattilaisia ja asiantuntijoita eri koulutusasteilta, julkisista ja yksityisistä työ- ja elinkeinopalveluista, nuorisopalveluista, ohjausalan ammattilaisten järjestöistä, opiskelijajärjestöistä, alan koulutusyksiköistä, ministeriöistä, aluehallinnosta ja julkishallinnon asiantuntijaelimistä. Osaamiskuvausten laatijat esittävät kaikille yhteiskehittämistyöpajoihin ja osaamiskuvausten kommentointiin osallistuneille lämpimät kiitokset tärkeästä panoksesta näiden osaamiskuvausten kehittämiseen.

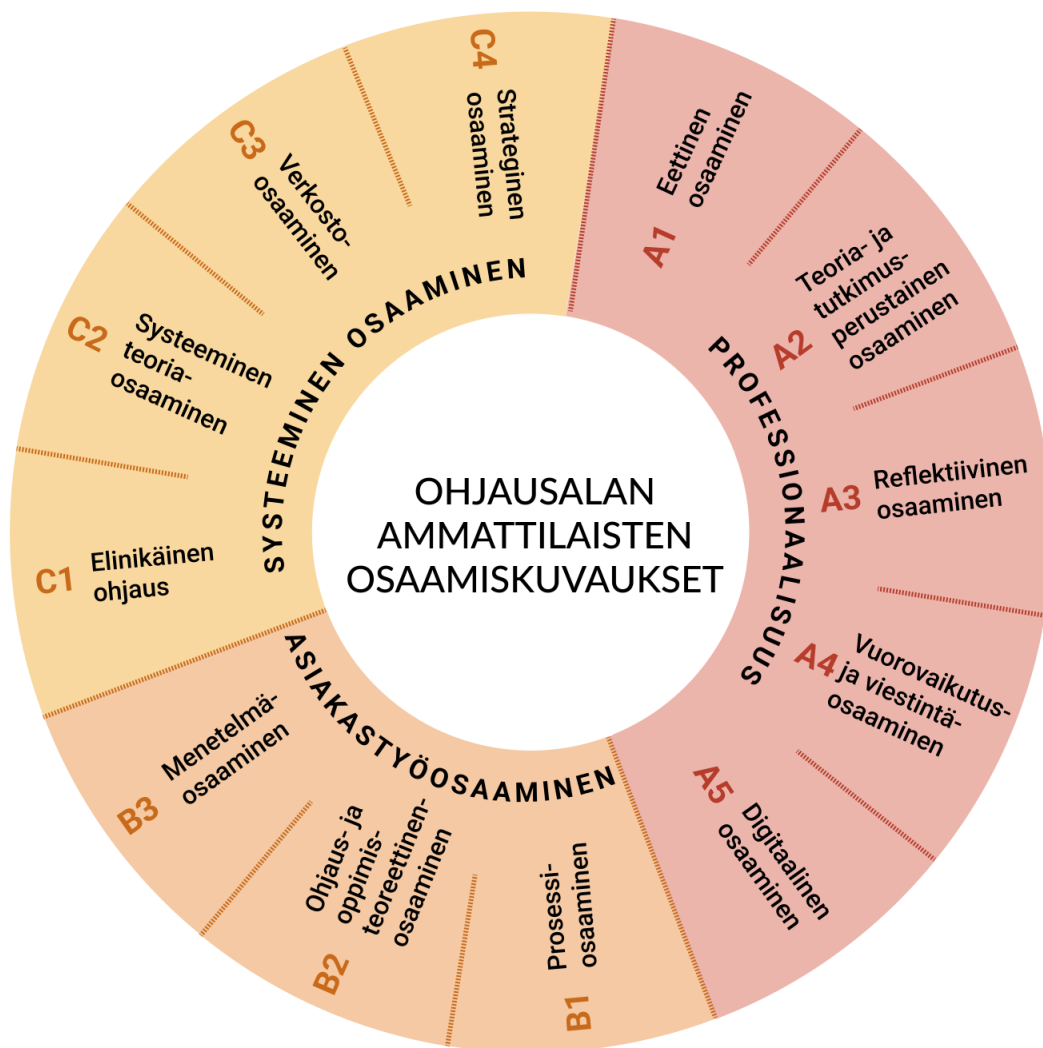
OHJAUSALAN AMMATTILAISTEN OSAAMISKUVAUKSET

Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset koostuvat kolmesta pääalueesta, joita ovat professionaalisuus, asiakastyöosaaminen ja systeminen osaaminen. Nämä kolme pääaluetta muodostavat yhdessä vahvan perustan elinikäisen ohjauksen eri tehtävissä toimivien ammattilaisten yhteiselle osaamiselle.

A	PROFESSIONAALISUUS eli ammattimaisuus tarkoittaa alaa koskevien säädösten sekä ammatin ja ammattikunnan eettisten periaatteiden mukaista toimintaa.
B	ASIAKASTYÖOSAAMINEN tarkoittaa kykyä toimia ammattimaisesti asiakkaiden kanssa erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.
C	SYSTEMINEN OSAAMINEN tarkoittaa taitoa suunnitella ja organisoida omaa ohjaustyötä osana alueellisia palvelujärjestelyjä paikallisten tarpeiden ja toimintaedellytysten mukaisesti.

Osaamiskuvaukset koostuvat 12 osaamisalueesta (kuvio 1), jotka on ryhmitelty edellä kuvattuun kolmeen pääalueeseen. Osaamisalue kuvaa yksilöityä, ohjausalan ammattilaisen työssä tarvittavaa osaamista nyt ja lähitulevaisuudessa. Kukin osaamisalue muodostuu siihen liittyvistä keskeisistä osaamiskuvauksista, joiden myötä voidaan varmistaa, että kunkin osaamisalueen edellyttämä laaja-alainen osaaminen tulee huomioiduksi. Tässä kuvauksessa käytetään termiä 'asiakas' kuvaamaan kaikkia ohjauspalveluiden käyttäjiä,

olivatpa he yksilöitä tai ryhmiä. Osaamisalueet (A1–C4) on jaoteltu pienempiin, yksityiskohtaisempiin osiin, jotta niiden sisältämä osaaminen on helpommin hahmotettavaa (katso liite 1). Mikäli ohjaajan työkontekstissa tai työtehtävässä on niitä koskevia erikoisosaamista edellyttäviä osa-alueita, on niitä yksityiskohtaisemmin täsmennetty (A4.4, B1.2, C4.1).

Kuvio 1. Ohjausalan ammattilaisten osaamisalueet

A PROFESSIONAALISUUS

Professionaalisuuteen sisältyvät eettinen osaaminen, teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen, reflektiivinen osaaminen, vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen sekä digitaalinen osaaminen.

	OSAAMISALUE	OSAAMISKUVAUS
A1	Eettinen osaaminen	Alan eettisten periaatteiden tuntemus sekä taito soveltaa niitä ohjaustyössä.
A2	Teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen	Ohjausalan keskeisen tutkimuksen, teorian ja käsitteistön tuntemus sekä taito soveltaa niitä ohjaustyössä.
A3	Reflektiivinen osaaminen	Taito tunnistaa ja kriittisesti arvioida omaan ohjaajana toimimiseen liittyviä peruskäsityksiä, arvoja, asenteita sekä omia ajattelu- ja toimintamalleja.
A4	Vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen	Taidot ja tietämys, joita tarvitaan asiakastyössä, tiedottamisessa ja verkostoissa toimiessa.
A5	Digitaalinen osaaminen	Taito hyödyntää digitaalista teknologiaa ohjaustyössä.

B ASIAKASTYÖSAAMINEN

Asiakastyöosaamiseen sisältyvät prosessiosaaminen, ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen sekä menetelmäosaaminen.

	OSAAMISALUE	OSAAMISKUVAUS
B1	Prosessiosaaminen	Taito suunnitella ja toteuttaa ohjausprosesseja asiakkaiden ja ryhmien kanssa.
B2	Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen	Taito tarkastella kriittisesti ohjaustoimintaa sekä sen tavoitteita tutkimustiedon ja erilaisten teoreettisten lähtökohtien avulla.
B3	Menetelmäosaaminen	Taito hyödyntää ohjauksen keskeisiä työmuotoja ja menetelmiä eri ohjaustilanteissa ja konteksteissa.

C SYSTEEMINEN OSAAMINEN

Systeemiseen osaamiseen sisältyvät elinikäinen ohjaus, systeeminen teoriaosaaminen, verkosto-osaaminen ja strateginen osaaminen.

	OSAAMISALUE	OSAAMISKUVAUS
C1	Elinikäinen ohjaus	Taito ymmärtää ohjaus ja sen elinikäinen luonne yhteiskunnallisena palveluna.
C2	Systeeminen teoriaosaaminen	Taito tunnistaa ohjaus osana yksilön elämänsuunnittelua ja laajempaa yhteiskunnallista kontekstia.
C3	Verkosto-osaaminen	Taito tunnistaa ja hyödyntää ohjausalan verkostoja sekä taidot toimia niissä.
C4	Strateginen osaaminen	Taito asettaa ohjaukselle tavoitteita, suunnitella toimintaa ja seurata tuloksia.

Osaamiskuvaukset osaamisen arvioinnin ja kehittämisen perustana

Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset tarjoavat useita hyödyntämismahdollisuuksia. Osaamiskuvausta voidaan käyttää niin ammattitaitovaatimusten kuin osaamisen tarkastelussa ohjauksen eri tehtävissä. Ohjausalan ammattilaisella ei tarvitse olla kaikkien osaamisalueiden syvää osaamista. Eri-alaisten osaamisalueiden yhdistelmistä muodostuu ohjausalan ammattilaiselle ja organisaatiolle osaaminen, jota tarpeen mukaan voidaan kehittää kokonaisuutena tai syventää joidenkin osaamisalueiden osalta. Ohjaaja voi tarkastella omaa osaamistaan arviointilomakkeella, joka on tuotettu osaamiskuvausten lisäksi (Kettunen ym., 2023). Tätä ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvausta voidaan hyödyntää muun muassa seuraavasti:

- **Osaamisen arviointi:** Osana ohjaustyötä ohjaaja voi käyttää osaamiskuvausta arvioidakseen vahvuuksiaan ja kehitystarpeitaan. Omaa osaamista kuvauksessa määriteltyihin osaamistavoitteisiin vertaamalla voi tunnistaa tarvittavat kehittämisalueet. (Katso Kettunen ym. 2023)

- **Koulutuksen suunnittelu:** Osaamiskuvausta voidaan hyödyntää ohjausalan perus- ja täydennyskoulutusten sekä kehittämistoimenpiteiden suunnittelussa.
- **Ohjaajien oman osaamisen kehittäminen:** Ohjaaja tunnistaa, missä osa-alueissa hänen osaamisensa edellyttää kehittämistä. Hän hakeutuu tarkoituksenmukaiseen koulutukseen vahvistaakseen osaamistaan.
- **Työnkuvan selkiyttäminen:** Osaamiskuvaus auttaa selkiyttämään työnkuvaa ja roolia ohjausalalla. Se auttaa määrittelemään odotukset ja vastuut eri tehtävissä, mikä tekee ohjaustyöstä tehokkaampaa ja selkeämpää. Selkeät työnkuvat auttavat myös välttämään epäselvyyksiä ja konflikteja työpaikalla.
- **Vertailu ja benchmarking:** Kansallista ohjausalan osaamiskuvausta voidaan käyttää vertailussa muiden ohjausalan ammattilaisten kanssa. Yhteinen kieli ja ymmärrys osaamisvaatimuksista edistävät yhteistyötä ja benchmarkingia. Tämä voi auttaa vertaamaan omaa osaamista muihin alan ammattilaisiin ja oppimaan parhaita käytäntöjä.
- **Asiakaspalvelun parantaminen:** Osaamiskuvaus auttaa parantamaan asiakaspalvelutaitoja ja ohjausta asiakkaille. Kun ohjaaja tietää, mitä taitoja ja osaamista asiakkaat odottavat, voi hän keskittyä näihin tarpeisiin vastaamiseen. Myös asiakkaat voivat paremmin arvioida palvelujen tarkoituksenmukaisuutta omiin tarpeisiinsa.
- **Ohjauksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen:** Ohjauspalvelujen järjestäjät ja rahoittajat voivat hyödyntää osaamiskuvauksia ohjaustyötä tekevien toimenkuvien määrittelyssä, ammattilaisten rekrytoinnissa, hankintakriteereinä ostopalveluissa sekä palvelujen laadun ja vaikuttavuuden arvioinnissa.

Yhteenvetona kansallinen ohjausalan osaamiskuvaus on arvokas työkalu ohjausalalla työskenteleville. Se auttaa määrittelemään osaamisvaatimukset, parantamaan palveluja ja tukemaan ammattitaidon kehittämistä. Sen käyttö edistää ohjaajien osaamista ja korkealaatuisempaa sekä vaikuttavampaa ohjausta asiakkaille.

A PROFESSIONAALISUUS

Professionaalisuus eli ammattimaisuus tarkoittaa alaa koskevien säädösten sekä ammatin ja ammattikunnan eettisten periaatteiden mukaista toimintaa. Ohjaukseen hakeutuvien on voitava luottaa siihen, että ohjausta tarjoavilla henkilöillä on tarvittavat tiedot ja ammattitaito ja että he noudattavat asianmukaisia eettisiä periaatteita. Professionaalisuus kattaa osaamisen, jonka kautta ohjaaja asemoi ja arvioi omaa toimintaansa sekä uudistaa omaa työtään ja toimintaympäristöään.

Tämä osaamisalue luo perustan ohjaustyölle. Se jäsentää käytännön ohjaustyöhön integroituvia osaamisalueita. Osaamiskuvausten pohjalta on mahdollista määrittää ohjaustyön minimivaatimukset oman perustehtävän ja paikallisten toimintaedellytysten mukaisesti joko julkisessa tehtävässä tai yksityisenä palveluntuottajana.

Professionaalisuuteen sisältyvät eettinen osaaminen, teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen, reflektiivinen osaaminen, vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen sekä digitaalinen osaaminen.

A PROFESSIONAALISUUS		
	OSAAMISALUE	OSAAMISKUVAUKSET
A1	Eettinen osaaminen	A1.1 Laillinen ja hallinnollinen perusta A1.2 Ammatillinen vastuu A1.3 Eettiset periaatteet A1.4 Ohjaussuhde
A2	Teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen	A2.1 Teoriatieto A2.2 Teoriatiedon soveltaminen A2.3 Ohjausalan tutkimus
A3	Reflektiivinen osaaminen	A3.1 Reflektiivinen ammattikäytäntö A3.2 Oman osaamisen kehittäminen
A4	Vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen	A4.1 Selkeä viestintä A4.2 Tavoitteellinen vuorovaikutus A4.3 Refleksiivinen viestintä A4.4 Asiantuntijaviestintä
A5	Digitaalinen osaaminen	A5.1 Teknologia ohjauksessa A5.2 Teknologia ohjausprosessissa A5.3 Teknologian yhteisöllinen käyttö A5.4 Teknologian ohjauksen systemaattinen kehittäminen

A1 Eettinen osaaminen

Eettinen osaaminen tarkoittaa alan yleisten ja eettisten periaatteiden tuntemusta sekä taitoa soveltaa niitä ohjaustyössä. Eettiset periaatteet muodostavat raamit ja käytännön toimintaohjeet ohjausalan ammattilaisille.

A1.1 Laillinen ja hallinnollinen perusta

Ohjaaja tekee ohjaustyötä ja tuottaa ohjauspalveluja noudattaen alansa lainsäädäntöä ja hallinnollisia ohjeita.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- keskeisimmän ohjausta ja sen toimintakontekstia koskevan lainsäädännön

- yhdenvertaisuutta ja syrjinnän ehkäisemistä koskevan lainsäädännön
- alansa ajantasaisen lainsäädännön sisällön, hallinnolliset ohjeet ja peruskäsitteet
- oman organisaation sisäiset toimintaohjeet
- kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut ja jotka liittyvät ohjauksen järjestämiseen

Ohjaaja osaa

- tehdä ohjaustyötä ja tuottaa ohjauspalveluita omaa alansa koskevan ajantasaisen lainsäädännön ja hallinnollisten ohjeiden mukaisesti
- toimia alansa eettisten periaatteiden mukaisesti
- dokumentoida asiakasprosessit asianmukaisesti samalla huolehtien asiakastiedon suojaamisesta

Katso myös kohta C4.1 [Kontekstiin liittyvä osaaminen](#)

A1.2 Ammatillinen vastuu

Ohjaaja tiedostaa ammattinsa ja osaamisensa rajat ja toimii niiden mukaisesti.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- oman ammattinsa, ammatillisuutensa ja osaamisensa rajat
- mahdolliset tilanteet ja tekijät, joissa ammatin ja oman osaamisen rajat voivat tulla vastaan
- oman työkyvyn ja -hyvinvoinnin merkityksen

Ohjaaja osaa

- toimia eettisten periaatteiden mukaisesti työssään
- ylläpitää ammattimaista ohjaaja-asiakas-vuorovaikutussuhdetta
- kuvata oman asiantuntijuutensa ja sen rajat asiakkaalle
- toimia ammattinsa ja osaamisensa rajoissa (katso myös kohdat [B3.2 Ta-voitteiden tarkastelu ja asettaminen](#) ja [C3.1 Moniammatillinen verkostotyö](#))
- konsultoida muiden ammattiryhmien edustajia asiakkaan tilanteen niin vaatiessa

- ohjata tarvittaessa asiakkaan toisen ammattiryhmän palveluihin
- dokumentoida asiakkaan kanssa sovitut toimenpiteet ja päätökset
- selkeästi ilmaista viestinnässä, milloin toimii ammattilaisena ja milloin yksityishenkilönä
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja työkyvystään

A1.3 Eettiset periaatteet

Ohjaaja toimii alansa eettisten periaatteiden mukaisesti.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauksen eettiset ja filosofiset lähtökohdat
- ohjaustyön eettisen olemuksen
- työn sisällöt, palvelukanavat ja tilanteet, joissa saattaa syntyä eettisiä kysymyksiä
- omat arvonsa, ihmiskäsityksensä ja eettisyytensä
- alansa keskeiset kansainväliset ja kansalliset eettiset periaatteet
- teorioiden, lähestymistapojen ja työmuotojen aika- ja kontekstisidonnaisuuden sekä niiden soveltuvuuden kulloiseenkin ohjausprosessiin
- eettiseen harkintaan vaikuttavat tekijät eri osapuolten näkökulmista
- työtehtävään ja toimintaympäristöön liittyvät jääviyskysymykset

Ohjaaja osaa

- toimia ammatillisesti alan kansainvälisten ja kansallisten eettisten periaatteiden mukaisesti
- arvioida kriittisesti toimintaansa ohjaajana ja tiedostaa, kuinka omat arvot, ihmiskäsitys ja eettinen ajattelu vaikuttavat ohjaustyöhön
- arvioida käyttämiensä teorioiden, lähestymistapojen ja työmuotojen soveltuvuutta kulloiseenkin ohjausprosessiin (katso myös kohta [B2.4 Ohjausteoria](#))
- toimia työssään siten, että asiakkaan etu on toiminnan keskiössä
- toimia työssään edistäen yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutumista
- hyödyntää kollegiaalisia keskusteluja eettisten pohdintojen tukena

- konsultoida tarvittavia asiantuntijoita eettistä tarkastelua vaativien ratkaisujen niin vaatiessa
- tarkastella eri vaihtoehtojen riskejä ja hyötyjä
- tehdä työssään itsenäisesti eettisesti perusteltuja ratkaisuja
- tuoda esiin eettisesti perusteltuja näkökulmia organisaation ohjaustyössä
- tehdä aloitteita eettisen pohdinnan ja toiminnan edistämiseksi omissa ammatillisissa verkostoissaan

A1.4 Ohjaussuhde

Ohjaaja toimii ohjaussuhteessa eettisten periaatteiden mukaisesti (katso myös kohta [A4.2 Tavoitteellinen vuorovaikutus](#)).

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- asiakkaiden moninaisuuden ja erilaiset lähtökohdat (kuten tarpeet, toimintakyky, kyvyt, osaaminen, olosuhteet, arvot, kulttuuri, sukupuoli-identiteetti, uskonto jne.)
- eturistiriitatilanteet, jotka voivat vaikuttaa ohjaajan objektiivisuuteen asiakkaan ohjausprosessin aikana
- asiakkaita koskevien tietojen tallentamista ja säilyttämistä koskevan lainsäädännön sekä oman organisaation ohjeet ja toimintamallit

Ohjaaja osaa

- huolehtia siitä, että asiakas on tietoinen laillisista oikeuksistaan ja vastuisistaan
- toimia eturistiriitatilanteissa ammattieettisten periaatteiden mukaisesti
- toimia tilanteissa, joissa asiakas tuo esille huolen, ettei ohjaaja toimi eettisten periaatteiden mukaisesti
- edistää työssään saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta
- kertoa asiakkaille tietojen tallentamisen lähtökohdat ja periaatteet
- kertoa asiakkaille, minne heitä koskevia tietoja tallennetaan, miten ne suojataan ja kuinka kauan niitä säilytetään
- varmistaa, että asiakas antaa luvan tarvittavien tietojen tallentamiseen
- varmistaa, että asiakas antaa luvan tietojen jakamiseen tarvittaessa eri toimijoiden kesken

A2 Teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen

Teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen tarkoittaa ohjausalan keskeisen tutkimuksen, teorian ja käsitteistön tuntemusta. Sen perusteella ohjaaja valitsee asiakkaan ja ryhmien tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisimmat työmuodot, -menetelmät ja palvelukanavat.

A2.1 Teoriatieto

Ohjaaja perustaa työnsä alan keskeisiin teorioihin ja tutkimustietoon. Teoriatiedon kautta ohjaaja voi myös hahmottaa, mitkä ovat hänen ohjaustyönsä tavoitteet ja millaisilla lähestymistavoilla ne on mahdollista saavuttaa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjausalan monialaisen tietoperustan, joka sisältää erilaisia tieteenaloja ja näkökulmia
- ohjausalan keskeisimmät teoriat ja niiden erilaiset lähestymistavat
- ohjaustyötä sivuavien tieteenalojen keskeisimmät teoriat ja lähestymistavat

Ohjaaja osaa

- kuvata ohjausalan monitieteisen tietoperustan
- kuvata ohjausalan keskeisimpien teorioiden perusteet ja niiden soveltamisen ohjaustyössä
- kuvata ohjausalaa sivuavien eri tieteenalojen keskeisimmät teoriat ja niiden merkityksen ohjaustyössä
- pysyä ajan tasalla alan teoreettisen tutkimuksen kehityksestä

A2.2 Teoriatiedon soveltaminen

Ohjaaja soveltaa monipuolisesti eri teorioita ohjaustyössä. Ohjaaja valitsee asiakkaan tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisimmat teoriat, työmuodot ja -menetelmät.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- alan keskeisimmät teoriat ja lähestymistavat ja tutkimustietoon perustuvat lähtökohdat
- valitsemiensa työmuotojen, lähestymistapojen ja interventioiden taustalla olevat teoreettiset perusteet ja niiden soveltamisen asiakastyössä

Ohjaaja osaa

- integroida ohjauksen teoreettiset lähestymistavat luontevaksi osaksi ohjaustyötä
- kuvata, miten hän soveltaa teorian tietoja omassa työssään
- kuvata ne alan keskeisimpien perusteorioiden lähtökohdat, joiden perusteella hän valitsee asiakkaan tilanteen kannalta tarkoituksenmukaisimmat työmenetelmät
- muodostaa teoreettisen tietämyksensä perusteella soveltuvan käyttöteorian, johon perustaa ohjaustyönsä
- kerätä riittävästi tietoa asiakkaan ja ryhmien tilanteesta, jotta voi valita tarkoituksenmukaiset työmuodot
- valita teoriaan perustuvat tarkoituksenmukaisimmat työmuodot
- arvioida ja tarvittaessa päivittää omia työtapojaan ja -menetelmiään uusimman tutkimustiedon perusteella

A2.3 Ohjausalan tutkimus

Ohjaaja seuraa ohjausalan tutkimusta ja kirjallisuutta sekä työnsä kannalta relevanttien tahojen ja tieteenalojen julkaisuja. Alan tutkimuksen seuraaminen kytkeytyy läheisesti muihin osaamisiin ja oman ammatillisen osaamisen jatkuvaan kehittämiseen

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjausalan kannalta keskeisimmät ja kattavimmat tietolähteet sekä tutkimusorganisaatiot ja -yhteisöt, jotka tuottavat relevanttia tietoa ohjaus- alasta

Ohjaaja osaa

- hankkia ohjaustyön kannalta keskeistä tutkimustietoa

- arvioida tutkimustiedon tarkoituksenmukaisuutta oman työn kannalta
- soveltaa hankkimaansa tutkimustietoa käytännön ohjaustyössä sekä ohjauspalvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- edistää omaa työtään ja sen toimintaedellytyksiä koskevan tutkimusaineiston tuottamista, suunnittelua ja toteutusta (katso myös kohta [C1.1 Ohjaus yhteiskunnassa](#))
- soveltaa tutkimuksellista otetta ja perusmetodeja oman työnsä kehittämisessä
- jakaa hankkimaansa tutkimustietoa kollegoille ja yhteistyötahoille

A3 Reflektiivinen osaaminen

Reflektiivinen osaaminen tarkoittaa ohjaajan taitoa tunnistaa ja kriittisesti arvioida ohjaajana toimimiseen liittyviä peruskäsityksiään, arvojaan ja asenteitaan sekä omia ajattelu- ja toimintamallejaan. Se tarkoittaa myös taitoa arvioida oman toiminnan ja ajattelun eettisiä ja filosofisia lähtökohtia sekä oman ammatti- ja osaamisidentiteetin kehittymistä. Reflektio-osaaminen mahdollistaa kriittisen ja uudistavan otteen niin oman ohjaustoiminnan kuin ohjauksen eri toimintaympäristöjen kehittämisessä yhdessä asiakkaiden sekä ohjauksen eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

A3.1 Reflektiivinen ammattikäytäntö

Ohjaaja arvioi kriittisesti sekä kehittää ja uudistaa ohjaustyötään yhdessä asiakkaiden, kollegoiden, ohjauksen eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- kriittisen reflektion peruseräpäätet ja osatekijät
- ohjaajana toimimiseen liittyviä peruskäsityksiä, arvoja ja asenteita sekä ajattelu- ja toimintamalleja (katso myös kohta [B2 Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen](#))
- oman ammattinsa ja osaamisensa rajat (katso myös kohta [A1.2 Ammatillinen vastuu](#))

- ohjauksen järjestämiseen liittyvät taustatekijät ja yhteiskunnalliset lähtökohdat (katso myös kohta [C1.1 Ohjaus yhteiskunnassa](#))
- ohjauksen systeemisen kokonaisuutteen (katso myös kohta C SYSTEEMINEN OSAAMINEN)

Ohjaaja osaa

- arvioida oman toimintansa eettisiä, teoreettisia ja filosofisia lähtökohtia sekä niiden vaikutusta ohjaustyöhön (katso myös kohta [B2.6 Ohjausfilosofia](#))
- tarkastella kriittisesti omaa toimintaansa erilaisissa ohjaussuhteissa ja -prosesseissa alan eettisten periaatteiden ja lähtökohtien mukaisesti
- arvioida oman osaamisensa ja ammatillisen identiteettinsä kehittymistä sekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa
- yksilöidä ja arvioida oman toimintansa tulokset yksilön, ohjausprosessin, oman organisaation ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmasta
- kriittisesti arvioida ja uudistaa omaa ohjaustyötään yhteistyössä asiakkaiden, eri yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa
- kuvata ohjauksen aseman osana oman organisaation ja hallinnonalan perustehtävää

A3.2 Oman osaamisen kehittäminen

Ohjaaja sitoutuu omien kehittämiskohteidensa tunnistamiseen ja ammattitaitonsa jatkuvaan kehittämiseen

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- elinikäisen oppimisen ja ammattitaidon jatkuvan kehittämisen merkityksen omassa työssään
- työhönsä liittyvät tavoitteet, sisällöt ja osa-alueet sekä osaamisvaatimukset (katso myös kohta [C4.1 Suunnittelu ja organisointi](#))
- nykyisen ja tulevaisuuden teknologian mahdollisuudet ohjaustyössä
- oman kehittymisensä kannalta merkityksellisen koulutustarjonnan
- rahoitusmahdollisuudet, joiden avulla on mahdollista keskittyä oman osaamisen kehittämiseen
- työkykyyn ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä

Ohjaaja osaa

- kriittisesti arvioida omaa ja työyhteisön ohjaustoimintaa suhteessa toimintaympäristön muutoksiin ja megatrendeihin
- arvioida lainsäädännön, toimintaympäristön ja oman organisaation toimintaohjeiden vaikutuksia oman työnsä näkökulmasta
- päivittää omaa työkuvaansa ja osaamistaan vastaamaan tehtävässään ilmeneviä muutostarpeita
- arvioida tämän päivän ja tulevaisuuden teknologian mahdollisuuksia ja käyttöä ohjaustyössään
- arvioida omaa suoriutumistaan työssään ja tunnistaa omat vahvuudet ja kehittämiskohteet
- laatia ja ylläpitää henkilökohtaista kehittämissuunnitelmaa
- hakeutua täydennyskoulutukseen, joka tukee oman osaamisen kehittymistä
- kehittää omaa toimintaansa asiakkailta ja yhteistyötahoilta saadun palautteen perusteella
- arvioida oman osaamisen ja ammattitaidon kehittymistä
- jakaa kokemuksiaan omista ammatillisissa verkostoissaan ja osallistuu ohjausalan ammatilliseen keskusteluun
- arvioida ja edistää omaa työkykyään ja hyvinvointiaan

A4 Vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen

Vuorovaikutus- ja viestintäosaaminen kattaa taidot ja tietämyksen, joita tarvitaan monikanavaisessa asiakastyössä, ohjauksen asioista tiedottamisessa sekä monialaisessa yhteistyössä ja verkostoissa toimittaessa.

A4.1 Selkeäviestintä

Ohjaaja käyttää suullista, kirjallista ja visuaalista viestintää selkeästi ja ymmärrettävästi. Hän viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa läpinäkyvästi ja saatavuttavalla tavalla sekä osaa huomioida asiakkaiden erilaiset valmiudet vastaanottaa ja ymmärtää ohjaajan viestintää.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- saavutettavuuden merkityksen viestinnässä
- tehokasta viestintää edistävät ja rajoittavat tekijät
- monilukutaidon merkityksen työssään
- erilaisten viestintäkanavien mahdollisuudet ja rajoitukset viestinnässä
- ohjaajien ja asiakkaiden erilaisten taustatekijöiden (esim. kieli, arvot, kulttuuri, elämäkokemukset, opiskelukyky) mahdolliset vaikutukset viestintään
- kulttuuritietoisien viestinnän keskeiset lähtökohdat
- verbaalisen ja nonverbaalisen viestinnän merkityksen
- tarkoituksenmukaisen ja selkeän kirjoitustyylin sekä tekstin muotoilun merkityksen
- visuaalisen viestinnän merkityksen ohjaustyössä

Ohjaaja osaa

- käyttää asiakkaan ja ryhmien kanssa tarkoituksenmukaista kieltä ja viestintäkanavaa
- huomioida eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden taidot ja valmiudet toimia vuorovaikutuksessa
- säädellä oman kielen sävyä, nopeutta ja voimakkuutta
- varmistaa, että non-verbaalinen viestintä, kuten eleet ja ilmeet, tukee ja täydentää sanallista viestintää
- välttää vaikeaselkoista kieltä, lyhenteitä tai ammattitermejä viestinnässä

A4.2 Tavoitteellinen vuorovaikutus

Ohjaaja hyödyntää viestinnässä ja vuorovaikutuksessa eri kanavia, menetelmiä ja työvälineitä.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ammatillisen vuorovaikutuksen ja epävirallisen viestinnän erot
- ammatillisen vuorovaikutuksen mahdollisuudet ja rajat ohjauksessa
- että ohjaajan orientoituminen (katso myös kohta [B3.2 Tavoitteiden tarkastelu ja asettaminen](#)) vuorovaikutus- ja viestintätilanteeseen luo perustan tavoitteelliselle ohjausprosessille

- aktiivista viestin vastaanottamista edistävät ja rajoittavat tekijät
- ohjaajien ja asiakkaiden erilaisten taustatekijöiden (esim. kieli, kielen rekisteri, arvot, kulttuuri, elämäkokemukset) mahdolliset vaikutukset keskinäiseen viestintään ja viestien merkitysten tulkintaan
- verbaalisen ja nonverbaalisen viestinnän merkityksen
- erilaisten kysymystyyppien käytön merkityksen ohjausprosessissa

Ohjaaja osaa

- rakentaa monikanavaisen saavutettavan, toimivan ja tehokkaan ohjaustilanteen, -prosessin ja -ympäristön asiakkaan tarpeiden mukaisesti (katso myös kohta [A1.4 Ohjaussuhde](#))
- toimia vuorovaikutustilanteessa, jossa ohjausprosessin tavoitteet ovat keskiössä
- rakentaa luottamuksellisen ohjaussuhteen ja ylläpitää sitä vuorovaikutuksen avulla
- ottaa aktiivisesti vastaan toisen tai ryhmän jäsenten viestejä
- selventää puhuttua ja kirjoitettua kieltä tarvittaessa
- muodostaa ymmärryksen asiakkaan tai ryhmän jäsenten viestinnästä
- arvioida, mitä asiakas tai ryhmä haluaa viestiä
- välttää omiin oletuksiin perustuvien tulkintojen tekemistä
- varmistaa oman sanallisen ja sanattoman viestin yhdenmukaisuutta
- välittää herkkyyttä, kiinnostusta ja tarkkaavaisuutta yksilöohjauksessa ja ryhmätilanteissa
- kehittää vuorovaikutusta ja yhteistä tiedonmuodostusta
- edistää jaetun ymmärryksen muodostumista sekä yhteistä luottamusta ja hyväksyntää
- huomioida asiakkaan ja ryhmän non-verbaalista viestintää ja reagoida siihen asianmukaisesti
- kunnioittaa toisten henkilökohtaista fyysistä tilaa ja pitää yllä tarvittavaa etäisyyttä vuorovaikutustilanteessa

A4.3 Refleksiivinen viestintä

Ohjaaja hallitsee puhutun ja luetun sekä reaaliaikaisen että viivästetyn viestinnän, mikä mahdollistaa dialogin ohjaajan ja asiakkaan/ryhmien välillä. Samat periaatteet koskevat kaikkia ammatillisia vuorovaikutustilanteita, joihin ohjaaja osallistuu.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- refleksiivisen viestinnän merkityksen prosesseissa, joissa on kysymys asiakkaiden ja ryhmien reflektiosta, muutoksesta ja kehityksestä
- erilaisten kysymysmuotojen vaikutukset ohjausprosessiin, asiakkaiden ja ryhmien toimintaan sekä kokemuksiin ohjaustilanteissa
- erilaisten interventioiden vaikutukset ohjausprosessiin ja tavoitteiden saavuttamiseen
- ohjaajan oman ja asiakkaan ajattelun, toiminnan, tunteiden ja taustaoleustusten merkityksen ohjauksessa
- kulttuurin, kasvuympäristön ja ympäröivän yhteiskunnan vaikutuksen yksilön ajatusmaailmaan ja toimintaan
- kriittisen reflektoinnin merkityksen vuorovaikutustilanteissa

Ohjaaja osaa

- tulkita muuttuvaa maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta
- hyödyntää asiakkaan tai ryhmän kanssa tarkoituksenmukaisia kysymyksiä ja vuorovaikutuksen keinoja
- vahvistaa asiakkaalle ymmärtäneensä hänen viestinsä ja näkökulmansa
- tehdä yhteenvetoja dialogista
- ohjata asiakasta tarkastelemaan ajatuksiaan, tunteitaan ja käyttäytymistään sekä edistämään itsetuntemustaan
- käyttää kysymysmuotojen lisäksi ohjauksellisia vuorovaikutuksen työvälineitä, kuten selventämistä, peilaamista, palautetta, kohdentamista ja yhteenvetämistä
- käyttää tarkoituksenmukaisesti konfrontaatiota tilanteissa, joissa se voi edistää asiakkaan tai ryhmän reflektiota ja tavoitteiden saavuttamista

- keskittyä vuorovaikutustilanteeseen ja huomioida tekijät, jotka voivat edistää tai häiritä asiakkaan tai ryhmän keskittymistä

A4.4 Asiantuntijaviestintä

Ohjaaja viestii asiantuntijana muun muassa asiakastyössä tai ohjauksellisten kysymysten yhteisöllisessä tarkastelussa eri verkostoissa. Hän voi toimia ammattialan edustajana myös opetustehtävissä, julkisissa tiedotustilaisuuksissa, julkaisuissa, työryhmien jäsenenä sekä kollegiaalisessa ja monialaisessa yhteistyössä.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- kohderyhmästä ja asiayhteydestä riippuvan tarkoituksenmukaisen esitystyylin ja sisällön muotoilun merkityksen
- yhteiseen työskentelyyn osallistuvien henkilöiden taustojen ja eri näkökulmien merkityksen vuorovaikutuksen kannalta
- yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen merkityksen ohjauksen perustehtävän kannalta

Ohjaaja osaa

- työskennellä erilaisten ihmisten kanssa ja ylläpitää ammatillisia suhteita ja verkostoja
- toimia viestintätilanteissa oman ammattialansa ja organisaationsa edustajana
- tehdä yhteenvetoja ja tiivistyksiä joko ohjausprosessista tai yhteisistä keskusteluista
- valita esittämänsä asian keskeisimmät painotukset
- määrittää viestinsä tavoitteen ja sisällön kohderyhmän mukaisesti
- esittää asiat vakuuttavasti erilaisissa julkisissa konteksteissa
- osallistua aktiivisesti yhteiseen työskentelyyn mukana olevien tahojen kanssa tehtyjen sopimusten mukaisesti
- edistää ja kehittää omaa viestintäänsä siten, että työskentely työyhteisön ryhmissä ja monialaisissa verkostoissa on tavoitteellista, toimivaa ja tehokasta

Kontekstiin liittyvä osaaminen

Perusopetus

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- monialaisen, moniammatillisen ja huoltajien sekä työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön edellyttämien vuorovaikutus- ja viestintätaitojen merkityksen työssään
- eri-ikäisten ja erilaisten oppilaiden taidot ja valmiudet toimia vuorovaikutuksessa sekä viestinnän ja tiedottamisen vastaanottajina

Ohjaaja osaa

- suunnitella ja toteuttaa oppitunteja sekä ryhmä- ja vuorovaikutustilanteita ja viestintää ottamalla huomioon eri-ikäisten ja erilaisten oppilaiden taidot ja valmiudet
- toimia monialaisissa, moniammatillisissa ja huoltajien sekä työnantajien kanssa tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa
- kuvailla selkeästi oppilaille ja huoltajille ohjaus- ja opiskeluhuoltopalvelujen sisältöjä ja saatavuutta

Toinen aste

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- monialaisen, moniammatillisen ja huoltajien sekä työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön edellyttämien vuorovaikutus- ja viestintätaitojen merkityksen työssään
- eri-ikäisten ja erilaisten opiskelijoiden taidot ja valmiudet toimia vuorovaikutuksessa sekä viestinnän ja tiedottamisen vastaanottajina
- koulutuksen markkinointia koskevat periaatteet ja eettiset kysymykset

Ohjaaja osaa

- suunnitella ja toteuttaa oppitunteja, ryhmä- ja vuorovaikutustilanteita sekä viestintää ottamalla huomioon eri-ikäisten ja erilaisten opiskelijoiden taidot ja valmiudet
- toimia monialaisissa, moniammatillisissa ja huoltajien sekä työnantajien kanssa tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa

- kuvailla selkeästi opiskelijoille ja huoltajille sekä yhteistyötahoille ohjaus- ja tukipalvelujen sisältöjä ja saatavuutta
- esitellä oppilaitoksen toimintaa ja koulutustarjontaa monipuolisesti ja selkeästi
- huomioida markkinoinnin kohderyhmien erilaiset valmiudet ottaa viestiä vastaan

Korkea-aste

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- monialaisen ja moniammatillisen yhteistyön edellyttämien vuorovaikutus- ja viestintätaitojen merkityksen työssään
- eri-ikäisten ja erilaisten opiskelijoiden taidot ja valmiudet toimia vuorovaikutuksessa sekä viestinnän ja tiedottamisen vastaanottajina
- koulutuksen markkinointia koskevat periaatteet ja eettiset kysymykset

Ohjaaja osaa

- suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutustilanteita ja viestintää ottamalla huomioon eri-ikäisten ja erilaisten opiskelijoiden taidot ja valmiudet
- toimia monialaisissa ja moniammatillisissa vuorovaikutustilanteissa
- kuvailla selkeästi opiskelijoille ja yhteistyötahoille ohjaus- ja tukipalvelujen sisältöjä ja saatavuutta
- esitellä oppilaitoksen toimintaa ja koulutustarjontaa monipuolisesti ja selkeästi
- huomioida markkinoinnin kohderyhmien erilaiset valmiudet ottaa viestiä vastaan

Työvoimapalvelut

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- monialaisen ja moniammatillisen sekä työelämäyhteistyön edellyttämien vuorovaikutus- ja viestintätaitojen merkityksen työssään
- eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden taidot ja valmiudet toimia vuorovaikutuksessa sekä viestinnän ja tiedottamisen vastaanottajina

Ohjaaja osaa

- suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutustilanteita ja viestintää ottamalla huomioon eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden taidot ja valmiudet
- toimia monialaisissa ja moniammatillisissa vuorovaikutustilanteissa
- kuvailla selkeästi asiakkaille ja yhteistyötahoille ohjaus- ja muiden palvelujen sekä tukimuotojen sisältöjä ja saatavuutta

Ohjaamot

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- monialaisen ja moniammatillisen sekä työelämäyhteistyön edellyttämien vuorovaikutus- ja viestintätaitojen merkityksen työssään
- eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden taidot ja valmiudet toimia vuorovaikutuksessa sekä viestinnän ja tiedottamisen vastaanottajina

Ohjaaja osaa

- suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutustilanteita ja viestintää ottamalla huomioon eri-ikäisten ja erilaisten asiakkaiden taidot ja valmiudet
- toimia monialaisissa ja moniammatillisissa vuorovaikutustilanteissa
- kuvailla selkeästi asiakkaille ja yhteistyötahoille ohjaus- ja muiden palvelujen sekä tukimuotojen sisältöjä ja saatavuutta

A5 Digitaalinen osaaminen

Digitaalinen osaaminen kattaa tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat teknologioiden ja järjestelmien turvallisen, luotettavan ja kriittisen käytön ohjaustyössä. Se sisältää valmiudet käyttää digitaalisia työkaluja ja palveluita ohjausprosessin eri vaiheissa sekä kyvyn integroida teknologiaa ohjausprosessiin myös yhteisöllisesti. Yhteisöllisyys tässä kontekstissa tarkoittaa teknologian integroimista ohjausprosessiin siten, että se mahdollistaa yhdessä oppimisen, tiedon jakamisen ja yhteistyön asiakkaiden, ryhmien tai muiden sidosryhmien kesken. Tämä voi tapahtua esimerkiksi verkkoyhteisöissä tai virtuaalisissa oppimisympäristöissä. Digitaaliseen osaamiseen kuuluvat myös uudet viestinnän, työnteon ja verkostoitumisen taidot.

A5.1 Teknologia ohjauksessa

Ohjaaja hyödyntää digitaalista teknologiaa ohjauksessa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- digitaalisen teknologian roolin ohjaustyössä ja sen vaikutukset ohjausprosessiin
- erilaiset digitaaliset työkalut ja ratkaisut, jotka ovat relevantteja ohjausprosessissa
- asiakkaiden mahdolliset erilaiset tarpeet ja edellytykset digitaalisen teknologian käytölle ohjauksessa
- digitaalisten ohjausmateriaalien saavutettavuuden merkityksen
- digitaalisen teknologian mahdollisuudet ja rajoitukset ohjaustyössä
- tietoturvan ja yksityisyyden suojan merkityksen digitaalisen teknologian käytössä ohjaustyössä
- digitaalisen teknologian roolin oman ammatillisen kehittymisen tukena ja sen vaikutuksen osaamisen laajentamiseen ja päivittämiseen

Ohjaaja osaa

- valita sopivat, asiakkaan tai ryhmän tarpeiden kannalta tarkoituksenmukaisimmat, digitaaliset työkalut ja ratkaisut eri ohjaustilanteisiin
- valita ja käyttää saavutettavia digitaalisia ohjausmateriaaleja, jotka ovat esteettömiä
- käyttää digitaalista teknologiaa tietojen tallentamiseen ja asiakastietojen suojaamiseen, noudattaen voimassa olevia tietosuojasäännöksiä ja -käytäntöjä
- arvioida digitaalisen teknologian vaikuttavuutta ohjausprosessissa ja tarvittaessa tehdä muutoksia käytettyihin teknologioihin parantaakseen ohjausprosessin laatua
- hyödyntää digitaalista teknologiaa oman ammatillisen osaamisensa kehittämisessä, esimerkiksi osallistumalla verkkokoulutuksiin, seuraamalla alaan liittyvää verkkosisältöä ja osallistumalla ammatillisiin verkostoihin

- noudattaa tietoturva- ja yksityisyyden suojan periaatteita digitaalisen teknologian käytössä ja varmistaa asiakkaiden tietojen turvallisen käsittelyn ja suojan
- kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan ja pysyä ajan tasalla teknologian kehityksestä ja sen vaikutuksista ohjaustyöhön, mukauttaen omaa toimintaansa ja menetelmiään vastaamaan teknologian tuomia mahdollisuuksia ja haasteita

A5.2 Teknologia ohjausprosessissa

Ohjaaja hyödyntää digitaalista teknologiaa saumattomasti ohjausprosessissa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- kuinka eri digitaaliset työkalut ja sovellukset voivat tukea eri ohjausvaiheita, kuten tiedonkeruuta, tavoitteiden asettamista ja seurantaa
- eri digitaalisten vuorovaikutuskanavien, kuten videopuheluiden, chattien ja sähköpostin, erityispiirteet ja soveltuvuuden ohjaustilanteisiin
- digitaalisten ohjausmateriaalien saavutettavuuden merkityksen
- asiakkaiden erilaiset tarpeet ja preferenssit digitaalisen teknologian käytössä ohjauksessa
- digitaalisen teknologian mahdollisuudet ja haasteet ohjausprosessin aikana
- kuinka integroida digitaalinen teknologia saumattomasti osaksi ohjausta, niin että se tukee ohjausprosessia ja asiakkaan tai ryhmien tavoitteiden saavuttamista

Ohjaaja osaa

- valita ja hyödyntää tarkoituksenmukaisia digitaalisia työkaluja ja sovelluksia ohjausprosessin eri vaiheisiin, ohjaustilanteisiin ja asiakasryhmille
- valita ja käyttää saavutettavia digitaalisia ohjausmateriaaleja, jotka ovat esteettömiä
- käyttää digitaalista teknologiaa tiedonkeruussa ja analysoinnissa asiakkaan tilanteen ymmärtämiseksi ja ohjausprosessin suunnittelemiseksi
- tarjota asiakkaille tukea ja ohjausta digitaalisen teknologian käytössä, jos se on heille uutta tai haasteellista

- soveltaa hyviä vuorovaikutustaitoja ja -käytäntöjä digitaalisessa ympäristössä, kuten selkeä ja ymmärrettävä viestintä, aktiivinen kuuntelu ja empatia
- arvioida digitaalisen teknologian vaikuttavuutta ohjausprosessissa ja tarvittaessa muokata sen käyttöä, sisältöjä ja menetelmiä
- luoda ja ylläpitää digitaalista ympäristöä, joka tukee ohjausprosessia ja asiakkaisten tavoitteiden saavuttamista
- pitää digitaalisen teknologian osana ohjausprosessin jatkuvaa kehittämistä ja sopeutua teknologian muutoksiin

A5.3 Teknologian yhteisöllinen käyttö

Ohjaaja edistää yhteisöllistä digitaalisen teknologian käyttöä ohjausprosessissa, mahdollistaen asiakkaille tai muille sidosryhmille ryhmäpohjaisen ohjauksen ja vertaistuen. Hän käyttää digitaalisen teknologian mahdollisuuksia ja työvälineitä ammatilliseen yhteistyöskentelyyn yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- kuinka digitaalisen teknologian avulla voidaan tukea yhteisöllistä ohjausta ja vertaisoppimista, ja miten erilaiset teknologiat mahdollistavat ryhmäpohjaisen vuorovaikutuksen ja tiedon jakamisen
- kuinka luoda turvallinen ja kannustava ympäristö ryhmäpohjaiseen digitaalisen teknologian käyttöön
- kuinka ottaa huomioon erilaiset osallistujien digitaalisen teknologian käyttöön liittyvät valmiudet ja tarpeet
- miten digitaalinen teknologia voi edistää ryhmädynamiikkaa ja yhteisön rakentumista ohjausprosessin aikana
- digitaalisen teknologian mahdollisuudet ammatillisessa yhteistyöskentelyssä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi

Ohjaaja osaa

- suunnitella ja toteuttaa yhteisöllistä ohjausta digitaalisen teknologian avulla, valitsemalla työvälineet ja menetelmät ryhmän tarpeiden mukaan

- ohjata ryhmää digitaalisen teknologian käytössä ja tarjota tukea osallistujille tarvittaessa
- luoda turvallisen ja avoimen ilmapiirin, joka kannustaa osallistujia jakamaan kokemuksiaan ja oppimaan toisiltaan
- soveltaa hyviä vuorovaikutustaitoja ja -käytäntöjä digitaalisessa ympäristössä, kuten selkeä ja ymmärrettävä viestintä, aktiivinen kuuntelu ja empatia
- hyödyntää erilaisia fasilitointimenetelmiä vuorovaikutuksen edistämiseksi digitaalisissa ympäristöissä
- huomioida erilaiset oppimistavat ja tarjota monipuolisia digitaalista teknologiaan hyödyntäviä oppimismahdollisuuksia ryhmälle
- seurata ja arvioida yhteisöllisen, ryhmäpohjaisen digitaalisen teknologian käytön vaikutuksia ohjausprosessiin ja tarvittaessa tehdä muutoksia asetettujen tavoitteiden sekä ryhmän tarpeiden mukaisesti
- käyttää digitaalisen teknologian mahdollisuuksia ja työvälineitä ammatillisessa yhteistyöskentelyssä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi

A5.4 Teknologian ohjauksen systemaattinen kehittäminen

Ohjaaja hyödyntää alalla olevia uusia teknologisia ratkaisuja ja edistää niiden käyttöä ohjausprosessissa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- digitaalisen teknologian nopean kehityksen ja sen vaikutukset ohjaustyöhön
- kuinka digitaalinen teknologia voi tukea ohjausprosessin parantamista ja asiakaspalvelun laadun nostamista
- kuinka seurata ja arvioida digitaalisen teknologian käytön vaikuttavuutta ja tarvittaessa tehdä muutoksia
- kuinka digitaalisen teknologian integrointi ohjaustyöhön voi vaikuttaa oman ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksiin

Ohjaaja osaa

- seurata digitaalisen teknologian kehitystä ja pysyä tietoisena uusista teknologisista ratkaisuista, jotka voivat tukea ohjausprosessia

- arvioida omassa ohjaustyössään, miten digitaalinen teknologia voisi parantaa palveluiden saatavuutta ja laatua
- kehittää omaa osaamistaan ja ottaa aktiivisesti haltuun uusia teknologisia taitoja, työkaluja ja sovelluksia
- kuunnella ja ottaa huomioon asiakkaiden ja kollegoiden palautetta digitaalisen teknologian käytöstä ja kehittää ohjaustyötään sen perusteella
- pysyä ajan tasalla alan parhaista käytännöistä ja jakaa tietoa kollegoidensa kanssa digitaalisen teknologian tehokkaasta hyödyntämisestä ohjaustyössä

B ASIAKASTYÖOSAAMINEN

Asiakastyöosaaminen tarkoittaa kykyä toimia ammattimaisesti asiakkaiden kanssa erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Asiakastyöhön sisältyy ajantaisien tiedon antamista, neuvontaa, yksittäisten kysymysten ratkaisemista sekä syvällisempiä prosesseja ohjaajien ja asiakasryhmien välillä. Se kattaa monikanavaisen vuorovaikutusosaamisen ja luottamuksellisen asiakassuhteen rakentamisen. Monikanavaiset tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut voivat sisältää käyntiasiointia, reaaliaikaista tai viivästettyä etäpalvelua, videoneuvotteluja tai puhelinpalveluja.

Asiakastyöosaamiseen sisältyvät prosessiosaaminen, ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen sekä menetelmäosaaminen.

B ASIAKASTYÖOSAAMINEN		
	OSAAMISALUE	OSAAMISKUVAUKSET
B1	Prosessiosaaminen	B1.1 Ohjausprosessin osatekijät B1.2 Ohjaus prosessina B1.3 Ohjausprosessin tulos ja vaikuttavuus
B2	Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen	B2.1 Kehitys- ja elämäntieteelliset teorialat B2.2 Urateoriat B2.3 Yhteiskunta ja työelämä B2.4 Ohjausteoriat B2.5 Elinikäinen ja jatkuva oppiminen B2.6 Ohjausfilosofia
B3	Menetelmäosaaminen	B3.1 Tiedonhankinta ja -hallinta B3.2 Tavoitteiden tarkastelu ja asettaminen B3.3 Asiakaslähtöinen ohjausprosessi B3.4 Arviointi

B1 Prosessiosaaminen

Prosessiosaaminen viittaa taitoon suunnitella ja toteuttaa ohjausprosesseja, joissa keskitytään asiakkaiden ja ryhmien yksittäisiin tilanteisiin tai pitempikestoisiiin oppimistavoitteisiin. Prosessiosaaminen liittyy ohjaukseen, jossa kaikenikäiset yksilöt oppivat tunnistamaan osaamistaan, taitojaan, rajoituksiin, kiinnostuksiin ja arvojaan sekä peilaamaan näitä ympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin. Osaamista tarvitaan myös prosesseissa, joissa yksilöt tekevät ja toteuttavat mielekkäitä koulutukseen, urapolkuun, vapaa-aikaan sekä omaan toimeentuloon liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä.

B1.1 Ohjausprosessin osatekijät

Ohjaaja tarkastelee ohjaustyötä asiakkaan kehitys- ja muutosprosessin rinnalla moniammatillisena, monialaisena ja monihallinnollisena palveluprosessina ja yhteiskunnallisena toimintana. Ohjauksessa käytettävät monikanavaiset palvelut voivat sisältää käyntiasiointia, reaaliaikaista tai viivästettyä etäpalvelua, videoneuvotteluja tai puhelinpalveluja.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- yksilöiden ja ryhmien erilaiset lähtökohdat ja valmiudet omaa tulevaisuutta koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- yksilöiden ja ryhmien erilaiset elämäkokemukset, elämänvaiheet sekä erilaiset sosiaaliset ja taloudelliset tilanteet ohjausprosessien lähtökohtana
- ohjauksen palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen vaikuttavat tekijät, reunaehdot ja resurssit
- ohjauksen järjestämisen taustalla olevat keskeisimmät sidosryhmät
- ohjauksen aseman osana koulutus-, elinkeino-, nuoriso- sekä sosiaali- ja terveystaloutta (katso myös kohta [C1.3 Ohjauksen asema ja asemointi](#))
- eri hallinnonalojen yhteiset tavoitteet ja ohjauksen järjestämistä koskevat linjaukset
- erilaiset palvelukanavat ohjauksen toteuttamiselle

Ohjaaja osaa

- tarkastella ohjausta osana yksilön ja ryhmien elämänprosesseja
- tarkastella ohjausta tavoitteellisina vuorovaikutustilanteina
- tarkastella ohjaukseen liittyviä tapahtumia siinä kontekstissa, jossa ne esiintyvät
- tarkastella ohjausta yksilön subjektiivisena oikeutena
- tehdä ohjaustyötä ja tuottaa ohjauspalveluja monikanavaisesti yksilöllisissä ja yhteisöllisissä prosesseissa, jotka vastaavat asiakkaiden tarpeita

B1.2 Ohjaus prosessina

Ohjaaja ottaa huomioon ohjauksen tieto-, vuorovaikutus- ja prosessiulottuvuudet. Tietoulottuvuus koskee yksilön tietoa omasta itsestä, toimintaympäristön mahdollisuuksista sekä yksilön suhteesta omaan toimintaympäristöönsä. Vuorovaikutusulottuvuus liittyy ohjaussuhteen rakentamiseen ja ylläpitämiseen. Prosessiulottuvuus kattaa ymmärryksen tavasta tehdä ratkaisuja sekä ratkaisujen taustalla vaikuttavien tekijöiden yhteyksistä tehtyihin ratkaisuihin.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauksen prosessiluonteen asiakkaiden itsenäisessä työskentelyssä, ohjaajan avustamassa työskentelyssä, ohjaajan fasilitoimassa yksilö- ja ryhmäohjauksessa sekä yhteistoiminnallisissa prosesseissa eri konteksteissa
- ohjauksen sisältö-, vuorovaikutus- ja prosessiulottuvuuden merkityksen
- asiakkaan ja ryhmien yksilöllisen tilanteen, valmiudet ja tarpeet kokonaisuudessaan ohjauksen lähtökohtana
- eron yksittäisten ohjaustilanteiden ja pitkäkestoisten ohjausprosessien välillä
- ohjausprosessin kokonaisrakenteen merkityksen ja prosessin etenemisen eri vaiheet
- ohjaajan ja asiakkaan välisten valtasuhteiden eroavaisuudet sekä ohjaajan roolin vaihtelun erilaisissa ohjauksen työmuodoissa

Ohjaaja osaa

- arvioida yhdessä asiakkaan ja ryhmien kanssa heidän tilanteensa ja palvelutarpeensa
- arvioida asiakkaan lähtötilanteen sekä valita asiakkaan ja ryhmien tilanteeseen, kontekstiin ja palvelutarpeeseen perustuvan tarkoituksenmukaisen lähestymistavan ja työmuodon
- jäsentää ohjauksen kuluessa asiakkaan tilanteen ja toimintamahdollisuudet ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi
- suunnitella, toteuttaa, arvioida, johtaa, kehittää ja uudistaa ohjausprosessia huomioiden kontekstin, eri asiakasryhmien moninaisuuden ja taustan ohjauksen voimavarana
- sopia asiakkaan ja ryhmien kanssa prosessista, jossa määritellään ohjauksen tavoitteet ja rajat
- arvioida yhdessä asiakkaan ja ryhmien kanssa, onko ohjausprosessi tarkoituksenmukainen suhteessa asiakkaan tai ryhmien tilanteeseen, kontekstiin ja palvelutarpeeseen
- työskennellä asiakkaan ja ryhmien kanssa yhteisen merkityksen ja yhteisten työskentelytapojen luomiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi

Kontekstiin liittyvä osaaminen

Perusopetus

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien ja ammatillisten tutkintojen perusteissa ohjaukselle asetetut tavoitteet sekä ohjauksen osa-alueet ja toimintamallit
- koulutuksen järjestäjän ja koulun ohjaussuunnitelmassa kuvatut oppilaanohjauksen tavoitteet ja toimintamallit
- oppilaanohjauksen liittymäpinnat opiskeluhooltoon ja koulun muuhun toimintaan

Ohjaaja osaa

- rakentaa ohjausprosessista kokonaisuuden, jossa hyödynnetään erilaisia toimintamalleja, kuten esim. luokka-, ryhmä- ja henkilökohtaista ohjausta, työelämään tutustumista, vierailuja sekä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä
- suunnitella ja toteuttaa tilanteita, joissa oppilaat oppivat itsearviointitaitoja
- arvioida oppilaan ohjauksen ja tuen tarpeita hyödyntämällä erilaisia ohjauksellisia menetelmiä ja työvälineitä

Lukiokoulutus

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien ja ammatillisten tutkintojen perusteissa ohjaukselle asetetut tavoitteet sekä ohjauksen osa-alueet ja toimintamallit
- koulutuksen järjestäjän ja lukion ohjaussuunnitelmassa kuvatut opinto-ohjauksen tavoitteet ja toimintamallit
- opinto-ohjauksen liittymäpinnat opiskeluhooltoon ja lukion muuhun toimintaan

Ohjaaja osaa

- rakentaa ohjausprosessista tavoitteellisen kokonaisuuden, joka alkaa koulutukseen hakeutumisvaiheesta ja jatkuu tutkinnon suorittamiseen saakka sekä tarvittaessa opintojen päättymisen jälkeen jatko-ohjauksena
- järjestää ohjauksellista tukea opiskelijoille, jotka tarvitsevat yksilöllisiä ratkaisuja siirtyessään lukio- tai ammatilliseen koulutukseen
- tehdä yhteistyötä ryhmänohjaajien kanssa lukion ohjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi
- rakentaa ohjausprosessista kokonaisuuden, jossa hyödynnetään erilaisia toimintamalleja, kuten esim. opiskelijoiden laatimaa opintosuunnitelmaa, luokka-, ryhmä- ja henkilökohtaista ohjausta, työelämään tutustumista, vierailuja sekä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä
- suunnitella ja toteuttaa tilanteita, joissa opiskelijat oppivat itsearviointitaitoja
- arvioida opiskelijoiden ohjauksen ja tuen tarpeita hyödyntämällä erilaisia ohjauksellisia menetelmiä ja työvälineitä

Ammatillinen koulutus

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien ja ammatillisten tutkintojen perusteissa ohjaukselle asetetut tavoitteet sekä ohjauksen osa-alueet ja toimintamallit
- koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen dokumenteissa kuvatut opinto-ohjauksen tavoitteet ja toimintamallit
- opinto-ohjauksen liittymäpinnat opiskeluhuoltoon ja oppilaitoksen muuhun toimintaan

Ohjaaja osaa

- rakentaa ohjausprosessista tavoitteellisen kokonaisuuden, joka alkaa koulutukseen hakeutumisvaiheesta tutkinnon suorittamiseen saakka
- tehdä yhteistyötä oppilaitoksen opettajien ja muiden toimijoiden kanssa ohjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi
- rakentaa ohjausprosessista kokonaisuuden, jossa hyödynnetään erilaisia toimintamalleja, kuten esim. opiskelijan henkilökohtaista osaamisen

kehittämissuunnitelmaa, luokka-, ryhmä- ja henkilökohtaista ohjausta, työelämässä tapahtuva oppimista, vierailuja sekä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä

- järjestää ohjauksellista tukea opiskelijoille, jotka tarvitsevat yksilöllisiä ratkaisuja siirtyessään lukio- tai ammatilliseen koulutukseen
- suunnitella ja toteuttaa tilanteita, joissa opiskelijat oppivat itsearviointitaitoja
- arvioida opiskelijoiden ohjauksen ja tuen tarpeita hyödyntämällä erilaisia ohjauksellisia menetelmiä ja työvälineitä

Korkea-aste

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- opiskelijoiden ohjaukselle oppilaitoksessa asetetut tavoitteet ja sisällöt sekä työnjaon
- ohjauksen liittymäpinnat muihin opiskelijoiden tukipalveluihin

Ohjaaja osaa

- rakentaa ohjausprosessista tavoitteellisen kokonaisuuden, joka alkaa koulutukseen hakeutumisvaiheesta tutkinnon suorittamiseen saakka
- tehdä yhteistyötä opettajatuutoreiden ja muun henkilöstön kanssa ohjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi
- rakentaa ohjausprosessista kokonaisuuden, jossa hyödynnetään erilaisia toimintamalleja, kuten esim. opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa, ryhmä- ja henkilökohtaista ohjausta, työelämässä tapahtuva oppimista, uraohjausta, vierailuja sekä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä
- suunnitella ja toteuttaa tilanteita, joissa opiskelijat oppivat itsearviointitaitoja
- arvioida opiskelijoiden ohjauksen ja tuen tarpeita hyödyntämällä erilaisia ohjauksellisia menetelmiä ja työvälineitä

Työvoimapalvelut

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- työvoimapalvelujen kohderyhmät ja kokonaistarjonnan
- asiakkaiden terveydellisten tekijöiden tai rajoitteiden yhteyden työkykyyn ja työllistyvyyteen
- asiakkaiden saatavilla olevat tukimuodot ja palvelutarjonnan

Ohjaaja osaa

- tehdä yhteistyötä muun henkilöstön kanssa ohjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi
- tehdä yhteistyötä ostopalveluna toteutettavien tukipalvelujen kanssa
- hyödyntää olemassa olevia työvälineitä asiakkaiden tilanteiden, palvelutarpeiden ja soveltuvuuden arviointiin
- tunnistaa asiakkaiden valmiuksia sekä järjestää tarvittaessa työkyvyn tutkimuksia tai muita asiantuntija-arviointeja työ-, yritystoiminta- ja koulutusvaihtoehtojen selvittämiseksi sekä urasuunnitelmien tarkentamiseksi
- tunnistaa psykologisia ja muita työllistymiseen liittyviä esteitä sekä kykenee työskentelemään niiden parissa tavoitteellisesti
- rakentaa ohjausprosessista kokonaisuuden, jossa hyödynnetään erilaisia toimintamalleja, kuten esim. asiakkaiden työllistymissuunnitelmia, työhönvalmennuksia, työnhaku- ja uravalmennuksia, uraohjausta sekä työ- ja koulutuskokeiluja sekä moniammatillista ja monialaista yhteistyötä
- ohjata asiakkaita tunnistamaan ja sanoittamaan osaamistaan työllistyvyytensä edistämiseksi
- käyttää asiakkaan suostumuksella psykologisia arviointimenetelmiä ja tehtäviä osana ohjausprosessia (koskee vain laillistettuja psykologeja)
- ohjata osatyökykyisiä työllistymisessä
- neuvoa asiakkaita tarvittaessa saatavilla olevasta palvelutarjonnasta ja tukimuodoista

Ohjaamo

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- Ohjaamojen asiakasryhmät ja kokonaistarjonnan
- asiakkaiden saatavilla olevat tukimuodot ja palvelutarjonnan

Ohjaaja osaa

- rakentaa ohjausprosessista kokonaisuuden, jossa hyödynnetään monialaista yhteistyötä
- tehdä yhteistyötä oppilaitosten opettajien ja muiden toimijoiden kanssa ohjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi
- neuvoa asiakkaita tarvittaessa saatavilla olevasta palvelutarjonnasta ja tukimuodoista

B1.3 Ohjausprosessin tulos ja vaikuttavuus

Ohjaaja arvioi yhdessä asiakkaan kanssa systemaattisesti ohjausprosessin tulosta ja vaikuttavuutta. Arvioinnin kohteena ovat prosessi sekä saavutetut tulokset, taidot ja havaitut muutokset asiakkaan tilanteessa. Tulosten ja vaikuttavuuden arviointi edellyttää ohjausprosessin jatkuvaa arviointia sen suhteen, miten prosessi etenee, miten ohjaaja sitoutuu palvelun tuottamiseen ja kehittämiseen, miten ohjaus vastaa käyttäjäryhmien tarpeita, miten asiakkaat osallistuvat prosessiin ja sen suunnitteluun, miten toimivia ovat ohjaussuhteet ja käytetyt toimintamallit sekä miten arviointitietoa hyödynnetään palveluiden kehittämisessä.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- yksittäisten ohjausprosessien tuloksen ja vaikuttavuuden arvioinnin merkityksen oman työn kehittämisen näkökulmasta
- ohjausprosessien tuloksen ja vaikuttavuuden arvioinnin merkityksen yksilön näkökulmasta
- ohjausprosessin tuloksiin vaikuttavat tekijät, kuten kontekstin, asiakkaan elämäntilanteen, sosiaaliset verkostot ja saatavilla olevat palvelut
- menetelmät ja kriteerit ohjausprosessin tulosten ja vaikuttavuuden arvioimiseksi

- miten määritellään arviointikohteet ja -kriteerit ohjausprosessien tuloksen ja vaikuttavuuden todentamiseksi
- ohjausprosessin tuloksia, asiakkaan taitojen kehittymistä ja tilanteen muutoksia

Ohjaaja osaa

- määrittää yhdessä asiakkaiden/ryhmien kanssa ohjausprosessin tavoitteet ja seurata niiden toteutumista
- kerätä asiakkailta/ryhmiltä palautetta ohjausprosessin aikana ja sen päättyessä
- ohjata asiakkaita/ryhmiä arvioimaan omaa kehittymistään ja omien taitojen ja osaamisen kehittymistä prosessin aikana
- tarkentaa tai määrittää uudelleen ohjauksen tavoitteita palautteen ja arviointitiedon pohjalta
- kehittää toimintaansa ohjaajana saatujen tulosten ja palautteen perusteella
- analysoida ja arvioida ohjausprosesseja ja -menetelmiä, omia ammattikäytänteitä sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta (katso myös kohdat [B3.4 Arviointi](#) ja [C4.2 Laadun arviointi ja seuranta](#))

B2 Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen

Ohjauksen ja oppimisen eri lähestymistapojen tuntemus on perustana asiakastyölle ja ohjauksen työmuotojen kehittämiseksi. Eri lähestymistapojen tunnistaminen ja ymmärtäminen edistää oman ohjausajattelun ja käyttöteorian jäsentämistä. Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen tarkoittaa myös kykyä tarkastella kriittisesti ohjaustoimintaa ja sen tavoitteita erilaisten teoreettisten lähtökohtien avulla ja arvioida eri lähestymistapojen toimivuutta erilaisien asiakasryhmien kanssa työskennellessä.

Ohjausta tarkastellaan tutkimuksessa ja teorioissa yksilön näkökulmasta kehitysprosessina, urakehityksenä, elämäntilanteena ja sen kontekstina. Ohjausta voidaan tarkastella lisäksi kohtaamisena, vuorovaikutussuhteena, ohjausmenetelminä, tavoitteellisena prosessina sekä asiakkaan kokemuksena itsestään valintoihin kykenevänä subjektina. Ohjauksen tarkastelu

yhteiskunnallisina palveluina ja osana alueiden kehittymistä edellyttää yksilön elämänkulun, uran ja osallisuuden tarkastelua myös yhteiskuntaa ja työelämää koskevien teorioiden näkökulmista.

B2.1 Kehitys- ja elämänkulkuteoriat

Ohjaaja tarkastelee ohjausta yksilön näkökulmasta erikseen kehitysprosessina, elämäntilanteena ja sen kontekstina.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- yksilön kehitystä ja elämänkulkua käsittelevien teorioiden sidonnaisuuden kontekstiin ja aikakauteen, jolloin ne on kehitetty
- miten yksilön kehitykseen ja elämänkulkuun liittyvää teoriatietoa sovelletaan ohjausprosessissa
- kontekstin, asiakkaan elämäntilanteen, ihmissuhteiden ja yksilöllisten tekijöiden vaikutuksen ohjausprosessissa ja tavoitteiden saavuttamisessa
- osallisuuteen ja syrjäytymiseen vaikuttavien tekijöiden tietoperustan omassa työssään
- hyvinvointiin, toimintakykyyn ja toimijuuteen vaikuttavia tekijöitä
- tekijöitä, jotka vaikuttavat emotionaaliseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja kognitiiviseen kehitykseen
- oppimiseen ja oman osaamisen kehittämiseen vaikuttavia tekijöitä

Ohjaaja osaa

- valita tilanteeseen soveltuvan teoreettisen lähestymistavan
- soveltaa yksilön kehitykseen, elämänkulkuun ja kontekstiin liittyviä keskeisiä teorioita ohjaustyössä
- ottaa huomioon yksilön kehitysvaiheet sekä yksilölliset erot psyykkisessä, fyysisessä ja sosiaalisessa kehityksessä
- soveltaa osallisuutta ja syrjäytymistä käsittelevää tutkimus- ja teoriatietoa ohjaustyössä
- hyödyntää yksilön oppimista, käyttäytymistä, identiteettiä sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja toimijuutta käsittelevää tutkimus- ja teoriatietoa ohjaustyössä

B2.2 Urateoriat

Ohjaaja tarkastelee urakehitystä yksilön ominaisuuksien ja kiinnostusten sekä arvojen viitekehityksessä. Urakehitystä voidaan kuvata myös prosessina, johon vaikuttavat historiallinen aika, talous ja yleensä yhteiskunnassa vallitsevat olosuhteet sekä yksilön elämänpiiri ja ihmissuhteet.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- urateorioiden aika- ja kontekstisidonnaisuuden
- keskeiset urateoriat
- urakehityksen yhteyden ihmisen kehitys- ja elämäntilanteeseen
- urakehitykseen vaikuttavia tekijöitä yksilön sosiaalisissa suhteissa, elämäntilanteessa ja verkostoissa
- urasuunnittelutaitojen osa-alueet ja niiden kehittymisen merkityksen asiakkaan elämän- ja urasuunnittelussa
- siirtymien ja siirtymävaiheiden moninaisuuden ja merkityksen yksilön elämäntilanteessa
- työllistyvyyteen ja työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä

Ohjaaja osaa

- tarkastella kriittisesti eri urateorioiden lähestymistapoja ja soveltuvuutta ohjausprosessiin
- soveltaa yksilön tai ryhmän tarpeisiin soveltuvia urateorioita
- huomioida urasuunnitteluun liittyvät kontekstuaaliset, relationaaliset ja yksilölliset tekijät ohjausprosessin aikana
- ohjata asiakkaita urasuunnittelutaitojen kehittämisessä
- ohjata asiakkaita siirtymävaiheissa
- ohjata asiakkaita työllistymiseen liittyvien taitojen kehittämisessä

B2.3 Yhteiskunta ja työelämä

Ohjaaja tarkastelee ohjaustyötä osana yhteiskunnallista ja kulttuurista todellisuutta, joka vaikuttaa asiakkaiden tilanteeseen ja mahdollisuuteen rakentaa elämäänsä ja uraansa yhdenvertaisesti ja kestävästi. Yksilön omien tavoitteiden ja ohjaustarpeiden rinnalla ohjauksen järjestämiseen vaikuttavat

yhteiskunnalliset, terveys- ja kuntoutuspoliittiset sekä koulutus- ja työvoimapolitiittiset tavoitteet. Koska työelämä ja yksilöt kehittyvät jatkuvasti, ohjauksessa tarvitaan dynaamista käsitystä yhteiskunnasta ja ihmisen mahdollisuuksista oppia tämän muutoksen mukana.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- yhteiskunnan ja työmarkkinoiden keskeisimmät toimintaperiaatteet
- yhteiskunnan rakenteiden ja toimintajärjestelmien vaikutuksen omassa työssään
- globaalien taloudellisten tekijöiden vaikutukset työmarkkinoihin
- ennakoitiedon ja tulevaisuuslukutaidon merkityksen omassa työssään
- erilaisia muutoksia ennakoivia signaaleja (katso myös kohta [B3.1 Tiedonhankinta ja -hallinta](#))
- toimintaympäristössään tapahtuvien muutosten vaikutukset omassa työssään
- asiakkaiden intressien ja työmarkkinoiden liittymäpinnan
- koulutusjärjestelmän yhteiskunnalliset funktiot ja ohjauksen paikan koulutuksen kokonaisrakenteessa
- ajankohtaisten kansainvälisten ja kansallisten trendien vaikutuksen asiakkaiden ja organisaatioiden toimintakykyyn sekä elämän- ja urasuunniteluun
- ohjauksen merkityksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisessa yhteiskunnassa
- ohjauksen merkityksen osallisuuden ja kestäväen elämäntavan toteutumisessa yhteiskunnassa

Ohjaaja osaa

- tarkastella kriittisesti yhteiskunnallisen kehityksen suuntia
- tarkastella taloudellisten ja muiden ihmisten elämään vaikuttavien tekijöiden merkitystä asiakkaiden elämän- ja urasuunnittelussa
- tarkastella ihmisten välisiä yhteiskunnallisesti rakentuneita eroja ja valtasuhteita koulutuksessa ja työelämässä
- ottaa huomioon työelämässä tapahtuvien muutosten vaikutukset yksilöiden työuriin, osaamisvaatimukseen ja liikkuvuuteen

- hyödyntää ennakoitietoa ja tulevaisuuslukutaitoa omassa työssään
- edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista
- huomioida kestävä elämäntapaa vahvistavia tekijöitä ohjauksessa
- ohjata asiakkaita, kun he suunnittelevat koulutus- ja työuraa kansainvälisissä konteksteissa

B2.4 Ohjausteoriat

Ohjaaja soveltaa ohjausteorioita ottaen huomioon yksilön ja hänen kontekstinsa asiakaslähtöisesti. Ohjausteoreettinen osaaminen antaa ohjaajalle perustan rakentaa tavoitteellisia mahdollistamis- ja oppimisprosesseja. Lisäksi teoreettisen osaamisen kautta ohjaaja jäsentää ohjausta vuorovaikutussuhteena sekä erilaisissa ihmissuhdeammateissa käytettävänä työmenetelminä ja dialogina.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjaustyössä käyttämiensä menetelmien ja työvälineiden taustateoriat sekä niiden aika- ja kontekstisidonnaisuuden (katso myös kohta [A1.3 Eettiset periaatteet](#))
- ohjaussuhteen rakentamista ja ylläpitoa jäsentäviä lähestymistapoja
- lähestymistapoja ja menetelmiä, joiden avulla asiakkaat voivat vahvistaa toimijuuttaan, hyvinvointiaan ja urasuunnittelutaitojaan.
- yksilöohjausta jäsentävät teoriat
- ryhmäytymistä, ryhmän jäsenyyttä ja ryhmien toimintaa jäsentävät teoriat
- asiakkaiden valmiuksien ja ohjaustarpeiden kartoittamisen merkityksen ohjausprosessin vaikuttavuuden näkökulmasta
- asiakkaan urasuunnittelutaitoihin vaikuttavat yksilölliset, relationaaliset ja kontekstuaaliset tekijät
- asiakkaan taustalla vaikuttavien kulttuuristen tekijöiden merkityksen urasuunnittelussa ja ohjausprosessissa

Ohjaaja osaa

- kuvata ja perustella, miten hän suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjausta ja ohjausprosesseja ohjausteorioita soveltaen
- arvioida valitsemansa käyttöteorian sopivuutta suhteessa asiakkaan tarpeisiin ja tilanteeseen
- arvioida käyttöteoriaansa soveltuvuutta kulloiseenkin ohjausprosessiin (katso myös kohta [A1.3 Eettiset periaatteet](#))
- ohjata asiakasta urasuunnittelutaitojen kehittämisessä hyödyntämällä erilaisia ohjauksellisia menetelmiä ja työvälineitä monipuolisesti
- ohjata asiakasta työllistymisessä ja työnhaun eri vaiheissa hyödyntämällä erilaisia menetelmiä ja työvälineitä monipuolisesti

B2.5 Elinikäinen ja jatkuva oppiminen

Ohjaaja varmistaa, että urasuunnitteluun liittyvässä oppimisprosessissa asiakkaat ja ryhmät oppivat arvioimaan ja kehittämään vahvuuksiaan sekä osaamistaan suhteessa toimintaympäristön suomiin mahdollisuuksiin. Ohjausprosessissa nostetaan esille laaja-alaisia taitoja, joiden avulla yksilöt havainnoivat muutoksia omassa toimintaympäristössään, täsmentävät itselleen oppimisen kohteita, kehittävät resilienssiään sekä tuottavat aktiivisesti muutosta ja kehitystä omassa elämässään ja urallaan.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- elinikäisen osaamisen kehittämisen ja jatkuvan oppimisen merkityksen yksilön elämäntilanteissa
- urasuunnittelun elinikäisenä jatkumona ja oppimisprosessina
- urasuunnittelutaidot itsenäisenä, opittavissa olevana laaja-alaisena osaamisena
- urasuunnittelutaitojen merkityksen erilaisissa elämäntilanteissa ja siirtävävaiheissa
- keskeisintä oppimiseen liittyvää teoretietoa ja tutkimusta
- osaamisen tunnistamiseen liittyvät tekijät ja toimintamallit

- asiakkaiden oppimiskykyyn, resilienssiin ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, neuropsykiatrisia haasteita sekä niiden vaikutuksia oppimiseen, osaamisen kehittämiseen, urasuunnitteluun ja suunnitelmien toteuttamiseen
- tunnistaa asiakkaan aiempien opiskelukokemusten vaikutuksen urasuunnitteluun ja suunnitelmien toteuttamiseen
- yleisten työelämätaitojen merkityksen urasuunnittelussa ja työllistymisessä

Ohjaaja osaa

- soveltaa toiminnallisia ja ongelmalähtöisiä työtapoja ohjaustilanteissa
- luoda toiminnallisia ja ongelmalähtöisiä oppimistilanteita, joiden avulla asiakas voi kehittää urasuunnittelutaitojaan
- ohjata asiakkaita itsearviointitaitojen kehittämisessä siten, että he pystyvät kuvaamaan vahvuuksiaan, osaamistaan ja kehittymisen kohteitaan
- ohjata asiakasta opiskelu- ja itsesääätelytaitojen kehittämisessä
- ohjata asiakkaita digitaalisen teknologian käytön ja tiedonhakutaitojen kehittämisessä
- tunnistaa yleisiä oppimiseen ja opiskelutaitoihin liittyviä ongelmia ja ohjata asiakkaan tarvittaessa oppimisen tuen palveluihin
- ohjata asiakkaita toimimaan suunnitelmiensa ja tavoitteidensa saavuttamiseksi
- ohjata asiakkaita itsereflektointi- ja -arviointitaitojen kehittämisessä, jotta he pystyvät analysoimaan omaa oppimisprosessiaan ja omien laaja-alaisien taitojensa kehittymistä

B2.6 Ohjausfilosofia

Ohjaaja tarkastelee omaa ja asiakkaan maailmankatsomusta todellisuuden tulkinnan käsitteellistämisenä, tiedostamisena ja jäsentämisenä. Tavoitteena on yksilön itsetuntemuksen vahvistuminen sekä elämän perusteiden ja uskomusten jäsentäminen. Ohjausfilosofiset kysymykset linkittyvät ohjauksen eettisiin periaatteisiin.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjausfilosofisten näkökulmien yhteydet omaan ohjausorientaatioon
- erilaisia maailmankatsomuksellisia ulottuvuuksia ja sisältöjä
- ohjausfilosofisten kysymysten ja eettisten periaatteiden yhteyden

Ohjaaja osaa

- määritellä oman maailmankatsomuksensa ja ihmiskäsityksensä sekä niiden vaikutuksen omaan ohjausorientaatioon
- kunnioittaa asiakkaan maailmankatsomusta ja arvomaailmaa
- ohjata asiakasta hänen arvoperustansa määrittelyssä ja sitä kautta itsetuntemuksen kehittämisessä
- tarkastella kriittisesti maailmaa ja tulevaisuutta sekä yhteiskunnassa vallitsevia arvoja
- ohjata asiakasta kriittisen arviointitaidon kehittämisessä

B3 Menetelmäosaaminen

Menetelmäosaaminen sisältyy oppimiseen ja opiskeluun, elinikäisten urasuunnittelutaitojen vahvistamiseen, työllistyvyyden sekä yksilön toimintakyvyn, hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseen. Se on taitoa suunnitella, toteuttaa, arvioida, johtaa, kehittää ja uudistaa ohjausta huomioiden kontekstin sekä eri asiakasryhmien moninaisuuden ja taustan ohjauksen voimavarana.

B3.1 Tiedonhankinta ja -hallinta

Ohjaaja varmistaa, että hänellä itsellään sekä asiakkailla ja ryhmillä on käytettävissä ajantasaiset tietolähteet elämää, opiskelua ja työtä koskevien suunnitelmien ja ratkaisujen taustaksi. Ohjaaja varmistaa, että asiakkaat ja ryhmät kehittävät tarvittavat taidot tiedon hankkimiseksi, arvioimiseksi ja hyödyntämiseksi tehdessään omaa elämäänsä koskevia suunnitelmia ja valintoja.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ajantasaiset ja luotettavat tietolähteet, joita hän voi hyödyntää omassa työssään
- laatuksiteerit, joiden perusteella hän arvioi käyttämänsä tiedon ja tietolähteiden luotettavuutta
- ajantasaisen työmarkkinatiedon merkityksen ohjauksessa (katso myös kohta [B2.3 Yhteiskunta ja työelämä](#))
- tietolähteet, joista löytyy ajantasaista informaatiota koulutus- ja työllistymisvaihtoehtoista
- tietolähteet yrittäjyydestä
- tietolähteet tarjolla olevista tukimuodoista
- olennaiset tietolähteet tarjolla olevista muista palveluista

Ohjaaja osaa

- valita ajantasaiset, luotettavat ja soveltuvat materiaalit
- hakea tietoa koulutusmahdollisuuksista ja niihin liittyvistä valintamenetelmistä
- hakea tietoa työllistymisvaihtoehtoista ja erilaisista työn tekemisen muodoista sekä työhön hakeutumisen toimintamalleista
- hakea tietoa yrittäjyydestä
- hakea tietoa olemassa olevista asiakkaille tarjolla olevista tukimuodoista
- ohjata asiakasta tiedonhaussa, tiedon arvioinnissa ja käytössä

B3.2 Tavoitteiden tarkastelu ja asettaminen

Ohjaaja rakentaa luottamuksellisen ohjaussuhteen. Ohjaaja kartoittaa asiakkaan tai ryhmän valmiudet ja ohjaustarpeet sekä asettaa ohjausprosessin tavoitteet yhdessä asiakkaan tai ryhmän jäsenten kanssa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjausprosessin alkuvaiheessa tapahtuvan ohjaussuhteen rakentamisen ja ohjaustarpeen kartoituksen merkityksen
- urasuunnittelutaitojen moniulotteisuuden

- ohjaustilanteeseen vaikuttavat asiakkaan henkilökohtaiset tavoitteet sekä oman organisaation perustehtävään liittyvät ohjauksen järjestämistä koskevat ohjeet ja tavoitteet
- organisaatiossa käytössä olevat ohjeet ja dokumentit asiakkaan yksilöllisen kehityssuunnitelman laatimiseksi
- moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön merkityksen ohjausprosessin aikana

Ohjaaja osaa

- yksilöidä erikseen asiakkaan henkilökohtaiset tavoitteet sekä kaikkia asiakasryhmiä koskevat organisaation perustehtävään liittyvät ohjaukselliset ja hallinnolliset tavoitteet
- arvioida asiakkaan tai ryhmän urasuunnittelutaitojen osaamisen tason ja kehittämisen kohteet
- hyödyntää erilaisia työvälineitä ja menetelmiä asiakkaiden ja ryhmien valmiuksien ja ohjaustarpeiden kartoittamisessa
- rakentaa luottamuksellisen ohjaussuhteen
- ohjata asiakasta tai ryhmää itsetuntemuksen ja itsearviointitaitojen kehittämisessä
- ohjata asiakasta osaamisensa tunnistamisessa ja sanoittamisessa
- asettaa tavoitteet yhdessä asiakkaan tai ryhmän kanssa ohjausprosessille
- neuvotella asiakkaiden ja ryhmien kanssa ohjausprosessin aikana käytettävistä työmuodoista, menetelmistä ja palvelukanavista
- tehdä tarvittaessa moniammatillista ja monialaista yhteistyötä
- tunnistaa ja sanoittaa ammattinsa ja osaamisensa rajat (katso myös kohdat [A1.2 Ammatillinen vastuu](#) ja [C3.1 Moniammatillinen verkostotyö](#))

B3.3 Asiakslähtöinen ohjausprosessi

Ohjaaja suunnittelee ja toteuttaa yhdessä asiakkaiden kanssa ohjausprosessin. Ohjausprosessin tavoitteiden ja toimintamallien lähtökohtana ovat asiakkaan tai ryhmän valmiudet ja tarpeet. Ohjaaja seuraa ja arvioi, miten ohjausprosessi etenee asiakkaan tai ryhmän kanssa yhdessä sovittujen toimintamallien ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Ohjaaja seuraa ja arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista yhdessä asiakkaiden kanssa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- asiakkaiden ja ryhmien yksilölliset valmiudet ja lähtökohdat oman tulevaisuuden ja uran suunnitteluun
- urasuunnitteluun ja päätöksentekoon liittyvän prosessin luonteen, sen vaiheet ja niihin liittyvät tekijät
- asiakaslähtöisyyden ohjauksessa
- ohjausprosessille asetettujen tavoitteiden ja niiden toteutumisen etenemisen seurannan ja arvioinnin merkityksen
- monipuolisten ja tarkoituksenmukaisten interventioiden, aktiviteettien ja menetelmien hyödyntämisen merkityksen
- palautteen keräämisen merkityksen ohjausprosessin päättyessä

Ohjaaja osaa

- ohjata asiakasta tai ryhmää soveltaen tarkoituksenmukaisia menetelmiä, työvälineitä ja palvelukanavia
- dokumentoida ohjausprosessin etenemistä (katso myös kohta [B3.4 Arviointi](#))
- soveltaa ura- ja ohjausteorioita tarkoituksenmukaisesti ohjausprosessin aikana
- arvioida, miten ohjausprosessi etenee tavoitteiden saavuttamiseksi
- arvioida, onko asetettuja tavoitteita syytä tarkistaa ohjausprosessin aikana
- valita työmuotoja, joissa asiakkaat ovat aktiivisia toimijoita
- valita interventioita ja työvälineitä, joiden avulla asiakkaat ja ryhmät vahvistavat toimijuuttaan ja taitojaan itsenäiseen työskentelyyn
- tehdä tarvittaessa yhteistyötä oppilaitosten, työelämän ja muiden tahojen ja sidosryhmien kanssa
- varmistaa, että käytetyt materiaalit ja tietolähteet ovat ajantasaisia ja luotettavia
- ohjata asiakasta ja ryhmiä laajentamaan näkökulmiaan ja käsityksiään olemassa olevista vaihtoehdoista
- ohjata asiakkaita ja ryhmiä arvioimaan eri vaihtoehtojen soveltuvuutta itselleen
- ohjata asiakkaita ja ryhmiä kehittämään päätöksentekotaitojaan

- ohjata asiakkaita ja ryhmiä toteuttamaan suunnitelmiaan ja tarvittavia konkreettisia toimenpiteitä
- ohjata asiakkaita ja ryhmiä kehittämään siirtymissä ja siirtymävaiheissa tarvittavia taitoja
- päättää ohjausprosessin ja kerätä palautetta asiakkaan tai ryhmän kokemuksista prosessin aikana
- kehittää omia työtapojaan palautteen ja arviointitiedon perusteella

B3.4 Arviointi

Ohjaaja arvioi yhdessä asiakkaan kanssa ohjausprosessin tulosta ja vaikuttavuutta. Arviointi kattaa oppimistulokset ja ohjauksen kautta kehittyneet urasuunnittelutaidot, muutokset toimintakyvyssä, hyvinvoinnissa, toimijuudessa ja osaamisessa sekä omassa elämäntilanteessa ja urakehityksessä. Lisäksi tarkastellaan, mitä yksilö on oppinut ohjausprosessista ja miten hän hyödyntää tätä osaamista jatkossa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauksen laadulliset ja määrälliset tulokset sekä vaikuttavuuden yksilön kannalta
- ohjausprosessin dokumentoinnin periaatteet
- ohjausprosessin ja sille asetettujen tavoitteiden ja niiden toteutumisen arvioinnin merkityksen
- yksittäisten ohjausprosessien tulosten arvioinnin osana oman organisaation toiminnan vaikuttavuuden ja laadun arviointia (katso myös kohdat [B1.3 Ohjausprosessin tulos ja vaikuttavuus](#) ja [C4.2 Laadun arviointi ja seuranta](#))

Ohjaaja osaa

- yksilöidä ohjausprosessin laadulliset ja määrälliset tulokset ja vaikuttavuuden sekä niiden osoittamiseen tarvittavat arviointikohteet, tietolähteet ja kriteerit
- dokumentoida ohjausprosessin etenemistä ja hyödyntää dokumentaatiota ohjausprosessin arvioinnin taustamateriaalina

- käyttää tarvittavia laadullisia ja määrällisiä työmuotoja ja -menetelmiä yksittäisen ohjausprosessin tuloksen ja vaikuttavuuden arvioimiseksi
- yksilöidä, miten asiakkaat ja ryhmät ovat saavuttaneet asettamansa tavoitteet
- ohjata asiakkaita ja ryhmiä arvioimaan ohjausprosessin aikana kokeemaansa muutosta ja tuloksia sekä kehittämäänsä urasuunnittelutaitojaan (katso myös kohta [B3.3 Asiakslähtöinen ohjausprosessi](#))
- kehittää omia työtapojaan arviointitiedon perusteella

C SYSTEEMINEN OSAAMINEN

Systeeminen osaaminen tarkoittaa taitoa suunnitella ja organisoida omaa ohjaustyötä osana alueellisia palvelujärjestelyjä paikallisten tarpeiden ja toimintaedellytysten mukaisesti. Yksilön oman kehityksen ja ohjaukseen sisältyvän vuorovaikutusprosessin rinnalla ohjauksen järjestämistä tarkastellaan moniammatillisena, monialaisena ja monihallinnollisena palveluprosessina sekä yhteiskunnallisena toimintana. Palvelujen järjestäminen edellyttää yli hallinnonrajojen ulottuvaa dialogia eri työntekijä- ja asiakasryhmien kesken. Kokonaisuutena ohjaus on jatkuvasti kehittyvä ja ennakoivasti muutoksiin vastaava systeeminen kokonaisuus.

Systeemiseen osaamiseen sisältyvät elinikäinen ohjaus, systeeminen teoriaosaaminen, verkosto-osaaminen ja strateginen osaaminen.

C SYSTEEMINEN OSAAMINEN		
	OSAAMISALUE	OSAAMISKUVAUKSET
C1	Elinikäinen ohjaus	C1.1 Ohjaus yhteiskunnassa C1.2 Ohjauksen elinikäinen luonne C1.3 Ohjauksen asema ja asemointi
C2	Systeeminen teoriaosaaminen	C2.1 Organisaatiot ja verkostot C2.2 Strateginen oppiminen
C3	Verkosto-osaaminen	C3.1 Moniammatillinen verkostotyö C3.2 Monialainen verkostotyö
C4	Strateginen osaaminen	C4.1 Suunnittelu ja organisointi C4.2 Laadun arviointi ja seuranta C4.3 Jatkuva kehittäminen

C1 Elinikäinen ohjaus

Elinikäinen ohjaus on taitoa ymmärtää ohjaus ja sen elinikäinen luonne yhteiskunnallisena palveluna. **Elinikäisen ohjauksen kokonaisuus** koostuu taidosta paikantaa ohjaus tilanteissa, joissa siihen kohdistuu monenlaisia odotuksia ja muutostarpeita. Se on myös taitoa sanoittaa ohjauksen lisäarvo, edistää sen tutkimusta ja vaikuttaa ohjausta koskevaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

C1.1 Ohjaus yhteiskunnassa

Ohjaaja tunnistaa koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan välisiä ilmiöitä, suhteita, trendejä ja muutoksia sekä hyödyntää työssään tulevaisuutta koskevaa ennakkointitietoa. Lisäksi hänellä on taitoa edistää rakenteita tiedostavaa ohjausta ja kestävä, yhdenvertaista, oikeudenmukaista sekä monimuotoista yhteiskuntaa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- koulutuksen, työelämän ja yhteiskunnan välisiä ilmiöitä, suhteita, trendejä, muutoksia ja ennakkointitietoa
- ohjauksen osana yhteiskunnan palvelurakenteita
- ohjauksen systeemisen merkityksen yksilön, yhteisöjen, palvelujen tuottajan ja yhteiskunnallisen kehityksen kannalta
- ohjauksen merkityksen koulutuspoliittisten, työmarkkinoiden, sosiaalisen osallisuuden, taloudellisen kehityksen sekä kestävä tulevaisuuden kannalta
- yhdenvertaisuuden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnallisen monimuotoisuuden edistämisen merkityksen ohjauksessa
- oman tehtävän asemoinnin osana elinikäisen ja jatkuvan oppimisen sekä osaamisen kehittämisen kansallisia tavoitteita

Ohjaaja osaa

- hankkia ja arvioida ajantasaista tietoa koulutuksesta, työelämästä ja yhteiskunnallisista kysymyksistä
- ottaa työssään huomioon työelämän ja yhteiskunnan muutoksia ja tulevaisuutta koskevaa ennakkotietoa
- edistää yhteiskunnallisia rakenteita tiedostavaa ohjausta sekä yhdenvertaista, oikeudenmukaista ja monimuotoista yhteiskuntaa
- seurata ohjauksen järjestämiseen liittyvää tutkimusta ja julkista keskustelua
- paikantaa oman ja organisaationsa ohjauspalvelujen aseman ja roolin osana ohjauksen kansallista ekosysteemiä
- edistää omaa työtä ja sen toimintaedellytyksiä koskevan tutkimuksen suunnittelua ja toteutusta (katso myös kohta [A2.3 Ohjausalan tutkimus](#))
- osallistua omaa työtä ja sen toimintaedellytyksiä koskevien linjausten muotoiluun

C1.2 Ohjauksen elinikäinen luonne

Ohjaaja varmistaa, että elinikäisen ja jatkuvan oppimisen ytimenä ovat toimivat, asiakaslähtöiset, eettisesti korkeatasoiset sekä ammattimaisesti ja systemaattisesti tuotetut elinikäisen ohjauksen palvelut yksilön ja ryhmien opiskelu- ja urapolkujen vaiheissa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauksen jatkumona yksilön kaikissa elämänvaiheissa
- ohjauksen systeemisen merkityksen yksilön, yhteisöjen, palvelujen tuottajan ja yhteiskunnallisen kehityksen kannalta
- ohjauksen aseman ja merkityksen osana yksilön, ryhmien ja yhteisön elinikäistä ja jatkuvaa oppimista sekä osaamisen kehittämistä
- ohjauksen aseman eri hallinnonaloja läpäisevänä ja niitä yhdistävänä teemana
- eri hallinnonalojen erityiset kontekstit sekä lähtökohdat ohjauksen järjestämiselle
- monihallinnollisen ja monialaisen ohjauksen järjestämistä koskevat kansalliset ja kansainväliset periaatteet

- eri hallinnonalojen ohjaujärjestelyjen periaatteet ja työmuodot, jotka luovat pohjaa keskinäiselle yhteistyölle ja vertaisoppimiselle
- oman tehtävän asemoinnin osana elinikäisen ohjauksen paikallisia ja kansallisia järjestelyjä

Ohjaaja osaa

- ottaa työssään huomioon asiakkaan ja asiakasryhmien jäsenten elämäntilanteen osana elinikäistä ja jatkuvaa oppimista
- toimia erilaisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakasryhmien kanssa
- varmistaa katkeamattoman palveluketjun toimivuuden asiakkaiden siirtymävaiheissa

C1.3 Ohjauksen asema ja aseointi

Ohjaaja seuraa ajankohtaista tutkimusta ja ottaa osaa alaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Elinikäisen ohjauksen merkityksen ja lisäarvon osoittaminen keskeisten koulutus-, työ- ja elinkeino-, sekä hyvinvointi- ja kuntoutuspolitiikkojen tavoitteiden saavuttamisessa edellyttää ohjaajien ja päättäjien dialogia.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauksen systeemisen merkityksen yksilön, ryhmien, yhteisön, palvelujen tuottajan ja yhteiskunnallisen kehityksen kannalta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti
- ohjauksen merkityksen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä kestävän elämäntavan edistämässä
- ohjauksen järjestämistä koskevan päätöksenteon prosessit
- keskeiset ohjauksen järjestämisestä vastuussa olevat päättäjät ja heidän vastualueensa
- ohjausta ja sen tulosta sekä vaikuttavuutta koskevan arviointi- ja tutkimustiedon merkityksen ohjausta koskevan päätöksenteon pohjana

Ohjaaja osaa

- yksilöidä ohjausprosessin osatekijät ohjauksen aseman ja perustehtävän kuvaamiseksi asiakkaille, yhteistyötahoille, eri sidosryhmille ja päättäjille (katso myös kohta [B1.1 Ohjausprosessin osatekijät](#))
- seurata aktiivisesti yhteiskunnallista kehitystä ja ajankohtaista keskustelua sekä monitieteistä tutkimusta ohjauksen näkökulmasta (katso myös kohta [A2.3 Ohjausalan tutkimus](#))
- ottaa huomioon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja kestävä elämäntavan edistämisen ohjauksessa
- ottaa huomioon yksilön elämälleen ja toiminnalleen asettamat tavoitteet sekä koulutusjärjestelmän ja työelämän toimivuuden tavoitteet
- osoittaa päättäjille ja palvelujen rahoittajille ohjauksen lisäarvon ja palvelujen toteuttamiseen sijoitettujen resurssien tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden
- yksilöidä näyttöön perustuvat ohjauksen kehittämisen keskeisimmät kohteet
- yksilöidä tarvittavat toimenpiteet ja ratkaisuvaihtoehdot ohjausta koskevan päätöksenteon pohjaksi
- osallistua ohjauksen järjestämisen taustalla olevaan julkiseen keskusteluun
- sisällyttää palveluja koskevaa tutkimustietoa ja arviointituloksia ohjauksen järjestämistä koskevan päätöksenteon perustaksi
- osallistua alueellisen toimintamallin kehittämiseen ohjauksen aseman vaikiinnuttamiseksi
- työskennellä paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten yhteistyötahojen kanssa ohjauksen tavoitteiden ja toimintaedellytysten edistämiseksi

C2 Systeminen teoriaosaaminen

Systeminen teoriaosaaminen on taitoa tunnistaa ohjaus osana yksilön elämänsuunnittelua ja laajempaa yhteiskunnallista kontekstia. Systeminen teoriaosaaminen liittyy ymmärrykseen siitä, miten yksilön ohjaus ja hänen elämänsä liittyvät laajempiin systeemeihin ja organisaatioihin. Se edellyttää

näkemyistä ohjauksen kokonaisvaltaisesta tuloksesta ja vaikutuksesta sekä systeemisestä ajattelusta ohjausalan toimintaympäristöissä.

C2.1 Organisaatiot ja verkostot

Ohjaaja soveltaa organisaatio- ja verkostoteorioita ohjauksen yhteisten tavoitteiden määrittämisessä sekä palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Ohjaaja toimii monialaisissa verkostoissa ja edistää palvelujen jatkuvuutta ja yhtenäisyyttä yksilön eri elämänvaiheissa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauspalveluja tuottavat tahot ja organisaatiot yhteisöinä
- mitkä tekijät edistävät tai rajoittavat organisaation, verkostojen ja eri toimijoiden toimintaa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi
- miten organisaation ja verkoston työtehtävät on jaettu eri toimijoiden kesken
- miten organisaatioiden ja verkostojen rakenteet (valta, johtajuus, vastuunjako) vaikuttavat ohjauksen järjestämiseen
- miten organisaation ja verkostojen toimintakulttuurit (toimintatavat, arvot, säännöt, kieli ja toimijoiden keskinäiset suhteet) vaikuttavat ohjauksen järjestämiseen
- miten organisaatiot luovat edellytykset ohjauspalvelujen tuottamiselle ja toiminnassa tarvittavalle sosiaaliselle vuorovaikutukselle
- miten organisaatio ja verkosto ovat osa ohjauksen ekosysteemiä (tavoitteet, säädökset, resurssit, toiminnan ja olemassaolon tarkoitus)

Ohjaaja osaa

- hahmottaa sekä oman että organisaationsa roolin ja aseman verkostotyössä
- hahmottaa organisaatioiden ja verkostojen rakenteiden sekä toimintatapojen vaikutukset ohjauksen järjestämiseen
- soveltaa organisaatio- ja verkostoteorioita ohjauksen yhteisten tavoitteiden määrittämisessä, ohjauksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

C2.2 Strateginen oppiminen

Ohjaaja näkee elinikäisen ohjauksen osana yksilön elämänsuunnittelua, laajempaa yhteiskunnallista kontekstia ja eri organisaatioiden palvelurakennetta. Ohjauksen järjestäminen ja kehittäminen liittyvät erikseen ohjauksen yhteiskunnalliseen tehtävään, palveluja tuottavien organisaatioiden toimintaan, ohjaushenkilöstön omaan osaamiseen sekä yksilöiden, ryhmien ja ohjaajien väliin ohjausprosesseihin. Ohjaajan ja hänen yhteistyöverkostojensa oppiminen perustuu verkoston jäsenten yhteiseen oppimiseen. Verkostoissa yhteisesti suunniteltu toiminta voi tuoda myönteisiä muutoksia sekä ohjaajan omaan että yhteistyöverkoston toimintaan.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- systeemisen ajattelun periaatteet ja merkityksen ohjauspalvelujen suunnittelulle ja toteutukselle
- strategisen oppimisen roolin ja merkityksen oman ohjaustyön ja omien yhteistyöverkoston toiminnan jatkuvalla kehittämiselle
- keskeisimmät strategisen kehittämisen lähestymistavat

Ohjaaja osaa

- yksilöidä omaan ohjaustyöhön vaikuttavan toimintaympäristön muutostekijät yhdessä ohjauksen järjestämiseen osallistuvien toimijoiden ja sidosryhmien kanssa
- tarkastella ohjausta siinä kontekstissa, jossa sitä toteutetaan
- huomioida ohjauksen eri osatekijöiden väliset yhteydet
- yksilöidä oman ohjaustilanteen nykytilan ja sen keskeisimmät muutostarpeet
- arvioida ohjauksen palveluprosessia ja käyttää arviointituloksia ohjauksen suunnittelussa ja päätöksenteossa

C3 Verkosto-osaaminen

Verkosto-osaaminen sisältää taidot tunnistaa ja hyödyntää ohjausalan verkostoja sekä taidon toimia monialaisissa ja moniammatillisissa yhteistyöverkostoissa. Se tarkoittaa myös taitoa luoda tarkoituksenmukaisia yhteistyösuhteita.

C3.1 Moniammatillinen verkostotyö

Ohjaaja tekee moniammatillista yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa yksilön ja ryhmien ohjausprosessien eri vaiheissa. Ohjauksen työnjakoa edellyttävät osa-alueet ovat toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tuki, osaamisen kehittämisen sekä ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjaustilanteisiin samanaikaisesti liittyvät useat rinnakkaiset näkökulmat ja taustatekijät
- eri organisaatioiden käyttämät erilaiset ohjaustyötä kuvaavat käsitteet
- ohjauksen jatkumona ja luonteeltaan verkostomaisena
- oman organisaation ja alueellisten toimijoiden toimintasuunnitelman sekä yhteisesti sovitut kokonaistavoitteet ohjaukselle
- ohjauksen eri ammattilaisten vastuut, resurssit, osaamisalueet ja tehtävät paikallisissa verkostoissa
- oman roolin ja aseman verkostotyössä yksilöiden tai ryhmien ohjausprosessin eri vaiheissa
- oman ammatin ja osaamisen rajaukset ohjaustyössä (katso myös kohdat [A1.2 Ammatillinen vastuu](#) sekä [B3.2 Tavoitteiden tarkastelu ja asettaminen](#))

Ohjaaja osaa

- tarkastella asiakkaan tilanteita monesta eri näkökulmasta
- kohdata eri hallinnonaloilla työskenteleviä ohjaajia vertaisina
- kunnioittaa erilaisia näkökulmia ohjauksessa ja sietää tilanteen monitulkintaisuutta
- avata omaa työtään koskevia käsitteitä ja lähtökohtia

- luoda eri näkökulmista yhteistä ymmärrystä eri toimijoiden moniammatillisen työn pohjaksi
- luoda tarkoituksenmukaisia yhteistyösuhteita
- toimia erilaisissa moniammatillisissa työryhmissä ja yhteistyöverkostoissa sekä sopia tarvittaessa asiakkaan mahdollisesta siirtymisestä muiden palveluverkoston toimijoiden asiakkaaksi
- varmistaa moniammatillisessa yhteistyössä, että vastuu asiakkaan ohjausprosessista on selvästi määritelty toimijoiden kesken (katso myös kohta [C3.2 Monialainen verkostotyö](#))
- yksilöidä moniammatillisen yhteistyön merkityksen oman organisaationsa ohjaustoiminnan kehittämisen kannalta (katso myös kohta [C4.3 Jatkuva kehittäminen](#))

C3.2 Monialainen verkostotyö

Ohjaaja toimii yhteistyössä muiden ohjauspalveluja tuottavien organisaatioiden kanssa alueellisten monialaisten ohjauspalvelujen kehittämiseksi ja hyvien käytäntöjen jakamiseksi. Monialaisessa yhteistyössä tarkastellaan ohjauspalveluja tuottavien organisaatioiden ja sidosryhmien suhdeverkostoja, organisaatioiden tehtävien ja suhteiden erilaisuutta sekä palvelujärjestelyjen liittymäpintaa ja yhteisiä palveluita. Monialaisessa verkostotyössä ohjaaja tekee yhteistyötä eri hallinnonalojen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa yksilön ja ryhmien ohjausprosessien eri vaiheissa.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- yhteisesti sovitun ohjauksen alueellisen kokonaistavoitteen merkityksen
- yhteisen sopimisen ja tiedonmuodostuksen merkityksen
- alueelliset palvelujen käyttäjäryhmät sekä ohjauksen kysynnän ja tarpeen alueellisesti
- yhteistyökumppanit ja sidosryhmät sekä heidän mahdolliset odotuksensa ohjauksen tuloksesta
- keskeiset sidosryhmät ja ohjauksen järjestämisestä vastuussa olevat palvelujen tuottajat sekä heidän osaamisalueensa
- paikallisten ohjauspalvelujen tuottajien erityispiirteet palveluohjauksen tarpeiden näkökulmasta

- oman organisaation perustehtävän ja sen rajaukset alueellisessa monialaisessa ohjauksen palveluverkostossa

Ohjaaja osaa

- osallistua tarvittavan yhteistyöverkoston muodostamiseen alueellisten ohjauspalvelujen järjestämiseksi
- osallistua alueellisen yhteistyöverkoston tai työryhmien työskentelyn organisointiin yhteisesti sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi
- suunnitella ja toteuttaa työtään monialaisessa verkostossa ottamalla huomioon sekä oman organisaation että alueen monialaisen verkoston tavoitteet ohjauksen järjestämiselle
- laatia oman organisaation ohjaustyön toimintasuunnitelman osana alueellista yhteistyöverkostoa (katso myös kohta [C4.1 Suunnittelu ja organisointi](#))
- sopia kunkin toimijan vastuut
- varmistaa riittävät toimintavaltuudet verkostossa toimimiseksi
- sopia yhteisen viestinnän, tiedottamisen ja tiedonvaihdon lähtökohdat
- sopia tarvittaessa asiakkaan kanssa hänen siirtymisestään muiden palveluverkoston toimijoiden asiakkaaksi
- varmistaa monialaisessa yhteistyössä, että vastuu asiakkaan ohjausprosessista on selvästi määritelty toimijoiden kesken (katso myös kohta [C3.1 Moniammatillinen verkostotyö](#))
- kehittää omaa osaamistaan verkostoitumis- ja yhteistyötaidoissa
- edistää yhteisöllistä toimintaa verkostoissa (katso myös kohta [C4.3 Jatkuva kehittäminen](#))

C4 Strateginen osaaminen

Strateginen osaaminen liittyy ohjausalan kehittämiseen. Se vaatii taitoa arvioida tilannetta, asettaa tavoitteita ja suunnitella toimintaa sekä seurata tuloksia ja vaikuttavuutta. Strateginen osaaminen sisältää myös ymmärryksen olemassa olevista säädöksistä, rakenteista, yhteistyösuhteista sekä käytössä olevista kokonaisvoimavaroista. Palvelujen strategisen kehittämisen ja jatkuvan oppimisen prosesseja ovat tilannearviointi, visiointi ja yhteisten tavoitteiden

määrittäminen, suunnittelu, yhteistyö ja viestintä, yhteinen tiedonmuodostus, toiminnan vakiinnuttaminen sekä systemaattinen seuranta ja arviointi.

C4.1 Suunnittelu ja organisointi

Ohjaaja suunnittelee ja organisoii työnsä alan eettisten periaatteiden, laatuksiteereiden, paikallisten tarpeiden ja toimintaedellytysten sekä hallinnollisten ohjeiden ja säädösten mukaisesti.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- strategisen osaamisen merkityksen ohjaustyössä
- ohjauksen järjestämistä ohjaavat säädökset ja hallinnolliset ohjeet
- palvelujen käyttäjäryhmät
- ohjauksen osana organisaation kokonaistoimintaa ja sen toimintakulttuuria
- oman ohjaustyön osana alueellista ja paikallista ohjauksen ekosysteemiä
- käytössä olevat resurssit ja monialaiset kokonaisvoimavarat palvelujen tuottamiseksi
- lähtökohdat olemassa olevien monialaisten kokonaisvoimavarojen tarkoituksenmukaisimmalle ja tehokkaimmalle käytölle

Ohjaaja osaa

- laatia toimintasuunnitelman oman työnsä pohjaksi (katso myös kohta [C3.2 Monialainen verkostotyö](#))
- yksilöidä keskeisimmät käyttäjäryhmät oman hallinnonalan ohjauspalveluille
- tehdä palvelutarpeiden analyysin eri käyttäjäryhmille
- suunnitella ohjausta ja ohjauspalveluja osana oman organisaation toimintaa
- suunnitella ohjausta ja ohjauspalveluja osana alueellisten yhteistyöverkostojen palveluja
- luoda luottamuksen ja avoimuuden kulttuuria omassa työyhteisössään yhteistyön pohjaksi
- kehittää ohjausta ja ohjauspalveluja proaktiivisesti

Kontekstiin liittyvä osaaminen

Perusopetus ja toinen aste

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- kouluastetta koskevan lainsäädännön, opetussuunnitelman ja tutkintojen perusteet
- kouluastetta koskevat muut hallinnolliset ohjeet
- koulutuksen järjestäjän laatimat ja oppilaitoskohtaiset suunnitelmat

Ohjaaja osaa

- suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjausta kouluastetta koskevan lainsäädännön sekä toimintaa ohjaavien hallinnollisten ohjeiden, opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden mukaisesti
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida koulutuksen järjestäjän toimesta laadittujen ja oppilaitoksen omien suunnitelmien mukaisesti

Korkea-aste

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- korkea-astetta koskevan lainsäädännön, hallinnolliset ohjeet ja tutkintojen perusteet
- oppilaitoskohtaiset toimintaa ohjaavat suunnitelmat

Ohjaaja osaa

- suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjausta korkea-astetta koskevan lainsäädännön ja hallinnollisten ohjeiden mukaisesti
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjausta oman oppilaitoksen suunnitelmien mukaisesti

Työvoimapalvelut

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- Työvoimapalvelujen toimintaa koskevan lainsäädännön sekä kansalliset ja alueelliset ohjeet
- oman organisaation yhteiset toimintaperiaatteet, suunnitelmat ja ohjeet

Ohjaaja osaa

- suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjauspalveluja lainsäädännön sekä hallinnollisten ja organisaatioiden toimintaohjeiden mukaisesti
- kunnioittaa yksilöiden oikeutta itsemääräämiseen ja autonomiaan sopu-soinnussa muiden velvoitteiden kanssa

Ohjaamot

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- Ohjaamojen toimintaa koskevan lainsäädännön sekä kansalliset ja alueelliset ohjeet
- oman organisaation yhteiset toimintaperiaatteet, suunnitelmat ja ohjeet

Ohjaaja osaa

- suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjauspalveluja kansallisten, alueellisten ja organisaatioiden toimintaohjeiden mukaisesti

C4.2 Laadun arviointi ja seuranta

Ohjaaja edistää ohjauksen systemaattista laadun ja vaikuttavuuden arviointia. Ohjauksen vaikuttavuuden ja laadun arviointi kattaa palvelujen tuloksen, palvelun toteutuksen ja palveluprosessin, palvelurakenteet, ohjauksen toteuttamiseen varatut kokonaisvoimavarat sekä koko laadun arvioinnin lähestymistavat ja organisaation laatukulttuurin.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- ohjauksen tuloksen, vaikuttavuuden ja laadun yhteiskunnan, palvelujen tuottajien ja asiakkaiden näkökulmista
- keskeisimmät laadun arvioinnin määrälliset ja laadulliset lähestymistavat ja työvälineet
- eri käyttäjäryhmät ja heidän palvelutarpeensa
- miten hyvin ohjaus kohtaa kysynnän ja vastaa yksilöiden, ryhmien ja erisidosryhmien tarpeisiin
- miten hyvin yksilöt ja ryhmät edistyvät asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa (katso myös kohdat [B1.3 Ohjausprosessin tulos ja vaikuttavuus](#) ja [B3.4 Arviointi](#))

- miten saavutettavia ohjauspalvelut ovat
- miten toimivia asiakassuhteet ovat ohjauksessa
- miten asiakkaat kokevat palvelun
- miten palveluja johdetaan
- keskeisimmät kriteerit laadukkaalle ohjaukselle
- miten toimia verkostoissa ohjauksen ja ohjauksen laadun kehittämiseksi
- miten dokumentoida ohjausprosesseja ja niiden tuloksia tiedolla johtamisen perustaksi
- miten osaaminen ja toiminta vaikuttavat ohjauksen kokonaisuuteen

Ohjaaja osaa

- yksilöidä oman työnsä keskeisimpiä tuloksia yksilön, oman organisaation ja yhteiskunnan näkökulmista
- yksilöidä tarvittavat määrälliset ja laadulliset kriteerit sekä tarvittavan tiedon ohjauksen tuloksen osoittamiseksi
- suunnitella työmuotoja, joissa ohjauksen mahdollinen tulos on dokumentoitavissa
- dokumentoida oman työnsä tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta
- koota systemaattisesti määrällistä ja laadullista tietoa ohjauksen toteutumisesta
- tulkita ohjauksen järjestämistä koskevaa tietoa palvelujen laadun ja vaikuttavuuden näkökulmasta
- yhdistää ohjauksen järjestämistä koskevaa tietoa muuhun käytettävissä olevaan tutkimus- ja arviointitietoon
- kehittää omaa työtään saatujen arviointitulosten perusteella
- jakaa arviointitietoa työn systemaattisen kehittämisen perustaksi kollegoille, tutkijoille ja päättäjille
- seurata alan tutkimusta, jota voi soveltaa oman työn kehittämiseen

C4.3 Jatkuva kehittäminen

Ohjaaja tarkastelee ohjauksen taustalla olevia periaatteita, arvoja, käsityksiä, rakenteita, linjauksia ja käytännön toimintaedellytyksiä. Strategiseen oppimiseen perustuva ohjauspalvelujen jatkuva kehittäminen kattaa palvelujen arvioinnin ja analyysin, visioinnin, viestinnän ja toiminnan sekä palvelujen jatkuvan oppimisen.

Ohjaaja tunnistaa ja ymmärtää

- globaalien ja yhteiskunnallisten trendien ja muutosten vaikutukset talouteen ja työelämään
- miten yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset määrittävät ohjauksen järjestämisen lähtökohtia
- eri asiakasryhmien tarpeet ja sidosryhmien odotukset, jotka vaikuttavat ohjauksen järjestämisen lähtökohtiin
- keskeiset ohjauksen järjestämiseen liittyvät teoriat, arvot, kansalliset linjaukset ja säädökset
- keskeiset ohjauksen järjestämiseen yhteydessä olevat sidosryhmät
- ohjauksen järjestämistä koskevan päätöksenteon prosessit
- ohjauksen järjestämistä varten käytössä olevat kokonaisvoimavarat
- keskeiset monialaisen ohjauksen järjestelyjen osatekijät

Ohjaaja osaa

- ottaa kehittämistyössään huomioon keskeisimmät ohjausprosessin osatekijät ja mekanismit (katso myös kohta [B1.1 Ohjausprosessin osatekijät](#))
- hankkia ja arvioida ajantasaista tietoa koulutuksesta, työelämästä ja yhteiskunnallisista kysymyksistä
- laatia tilannearvion omasta toimintaympäristöstään
- kriittisesti arvioida ja hyödyntää tulevaisuutta koskevaa ennakointitietoa
- yksilöidä keskeisimmät ohjauksen järjestämiseen liittyvät trendit ja ulkoiset muutostekijät
- ymmärtää oman ja yhteisönsä roolin tulevaisuuden rakentamisessa
- yksilöidä oman ja yhteistyöverkon toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet

- käyttää ohjauksen palaute- ja arviointitietoa oman ja yhteistyöverkoston toiminnan uudelleen suunnittelussa ja kehittämisessä
- laatia omaa työtä koskevan toiminta- ja kehittämissuunnitelman ja sen tavoitteille mitattavissa olevat seurantakohteet
- osallistua yhteistyöverkoston jatkuvaan kehittämiseen ja yhteisen toimintasuunnitelman laatimiseen
- osallistua yhteistyöverkoston työskentelyn organisointiin yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi
- toimia proaktiivisesti yhteisten kokonaisvoimavarojen ja toimintavaltuuksien varmistamiseksi
- dokumentoida ja raportoida systemaattisesti verkostotyön tuloksia yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti (katso myös kohdat [C3.1 Moniammatillinen verkostotyö](#) ja [C3.2 Monialainen verkostotyö](#))
- vakiinnuttaa uudet työmuodot ja niiden systemaattisen arvioinnin oman jatkuvan oppimisen ja kehittämisen pohjaksi

KESKEISET KÄSITTEET

Eettiset periaatteet

Eettiset periaatteet kertovat eettiset ja lainmukaiset menettelytavat, jotka ohjaavat eri ammattien toimintaa ja ammattilaisiin kohdistuvia odotuksia. Eettisten periaatteiden tarkoituksena on tuoda näkyväksi ohjaajan työhön kuuluva eettisyys. (Opetusalan ammattijärjestö OAJ, n.d.).

Elinikäinen ohjaus

Elinikäinen ohjaus on jatkuva prosessi, jonka avulla kaikenikäiset kansalaiset pystyvät missä tahansa elämänvaiheessa tunnistamaan valmiutensa, taitonsa ja kiinnostuksensa, tekemään mielekkäitä koulutukseen ja ammattiin liittyviä päätöksiä sekä hallitsemaan yksilöllistä kehityskaartaan koulutuksessa, työssä ja muissa ympäristöissä. (Euroopan unionin neuvosto, 2004, 2008).

Elinikäinen oppiminen

Elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan kaikkea elämän aikana tapahtuvaa oppimista, jonka aikana yksilö kehittää henkilökohtaisessa, yhteiskunnallisessa tai sosiaalisessa elämässä ja/tai työelämässä tarvittavia tietoja, taitoja ja kykyjä (Tilastokeskus, n.d.).

Itsearviointi

Itsearviointi on menetelmä, jolla työntekijä arvioi omaa osaamistaan. Itsearviointia tapahtuu työssä jatkuvasti, kun työntekijä tunnistaa omia rajojaan ja osaa pyytää apua, pohtii omaa toimintaansa ja ottaa opiksi saamastaan palautteesta. Osaamiskartan avulla itsearvioinnista tulee tietoista ja näkyvää. Itsearvioinnin tulos ei ole oikein tai väärin, vaan yksi käsitys työntekijän osaamisesta. (Hätönen, 2011, 32–33).

Jatkuva oppiminen

Jatkuvalla oppimisella tarkoitetaan koko elämänkaaren jatkuvaa osaamisen kehittymistä ja kehittämistä. Osa jatkuvasta oppimisesta on tavoitteellista, eri tavoin organisoitua tietojen ja taitojen kasvattamista ja osa arkipäivässä tapahtuvaa kehittymistä. (Valtioneuvosto, 2020b).

Käyttöteoria

Käyttöteoriaan sisältyvät toimintamallit rakentuvat ohjaajan kokemuksista ja niistä merkityksistä, joita hän antaa kokemuksilleen. Ohjaajan käyttöteoriaan sisältyy hänen näkemyksensä, uskomuksensa, mielletyt teoriansa, rutiininsa ja arvonsa kasvatuksesta, oppimisesta ja ohjauksesta. Käyttöteoriassa opittu teoreettinen tieto integroituu omiin kokemuksiin ja arvoihin, uskomuksiin ja arkikäsitteisiin. (Ojanen, 2006).

Monihallinnollisuus

Suomalaisen ohjauksen palvelujärjestelyjen monihallinnollisuus-käsite tarkoittaa sopimukseen, suunnitteluun ja päätöksentekoon liittyvää eri hallinnonalojen, kuten sivistys-, sosiaali- ja terveys- sekä työ- ja elinkeinopalveluiden välistä yhteistyötä. Yhteistyössä voi olla mukana myös yksityisiä palveluntuottajia ja vapaaehtoisjärjestöjä. Hallinnonaloilla on omasta toiminnastaan lähtevä erilainen tiede-, käsite- ja säädöstausta sekä toimintakulttuuri. (Nykänen ym., 2007).

Monialaisuus

Monialaisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri hallinnon- ja tieteenaloja yhteen koaavaa ja niiden rajat ylittävää toimintaan. Siihen sisältyy ohjauksen yhteistyösuhteita, joihin asiakkaan tarpeet huomioon ottaen osallistuu useamman kuin yhden hallinnonalan organisaatioita, mukaan lukien yksityisten palveluntuottajien, yritysten ja työnantajien edustajia. (Nykänen ym., 2007).

Moniammatillisuus

Moniammatillisuus tarkoittaa yhden tai useamman hallinnonalan ammattilaisten keskinäistä yhteistyötä yhden organisaation sisällä tai organisaatioiden välisissä verkostoissa. Asiantuntijoiden yhteinen työ voi sisältää esimerkiksi eri organisaatioita edustavien työntekijöiden kohtaamista, yhteisten tavoitteiden määrittelyä, yhteisen työn koordinoitua ja työskentelyä yhteisen työn kohteen parissa. Asiantuntijoiden yhteinen työ edellyttää, että työn päämäärät ja yhteiset tavoitteet tunnustetaan eikä tyydytä vain tietojen vaihtamiseen erilaisilla tavoilla. (Nykänen ym., 2007).

Monikanavainen ohjaus

Monikanavainen ohjaus muodostuu kasvokkaisen palvelun lisäksi usean eri palvelukanavan muodostamasta kokonaisuudesta.

Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoa, taitoa toimia tekstien kanssa erilaisissa tilanteissa ja erilaisia tehtäviä varten. Se on kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoja eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla. (Luukka, 2013).

Non-verbaalinen viestintä

Nonverbaalisella viestinnällä tarkoitetaan viestinnän sanatonta muotoa, kuten ilmeitä, eleitä, liikkeitä, kehon asentoa ja äänen piirteitä. Nonverbaaliset piirteet jaetaan kahteen: paraverbaalisiin ja ekstraverbaalisiin. Paraverbaaliset piirteet ovat äänellä tuotettuja (mm. naurahdukset, nasaalinen ääni) ja ekstraverbaaliset keholla tuotettuja. (Haakana, 2001, 71–73).

Ohjaamo

Ohjaamo on kaikille alle 30-vuotiaille tarkoitettu monialainen palvelu, jossa saa maksutonta apua ja tukea omaan elämään liittyviin asioihin, esimerkiksi opiskeluun, työllistymiseen, asumiseen ja hyvinvointiin (Ohjaamo, n.d.).

Ohjaussuunnitelma

Oppilaitoksen ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. (Opetushallitus, 2014, 150).

Opetussuunnitelmien perusteet

Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan (Opetushallitus, n.d.-a).

Opiskeluhoolto

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä (Opetushallitus, n.d.-b).

Osaaminen

Osaaminen on työssä tarvittavien tietojen ja taitojen hallintaa ja niiden soveltamista käytäntöön. Osaaminen muodostuu tiedoista ja taidoista sekä motiiveista, yksilöllisistä ominaisuuksista ja itseä koskevista käsityksistä. Osaaminen ilmenee käytännön toimintana. (Enbuska & Kovalainen, 2020).

Osaamisalue

Osaamisalue tarkoittaa yksilöityä, työssä tarvittavaa osaamista. Työssä tarvittava koko osaaminen muodostuu eri osaamisalueiden yhdistelmästä. (Enbuska & Kovalainen, 2020).

Osaamisidentiteetti

Osaamisidentiteetti tarkoittaa yksilön käsitystä itsestään osaajana ja toimijana muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa. Käsitys itsestä osaajana liittyy yksilön kykyyn tunnistaa erilaisia mahdollisuuksia, asettaa uralleen ja osaamisensa kehittämiseksi mielekkäitä tavoitteita sekä tehdä uraan liittyviä valintoja. (Halonen ym., 2020).

Professio

Professio on yhteiskunnassa yleisesti arvostettu asiantuntija-ammatti, jonka harjoittaminen on usein lailla ja alan sisäisillä eettisillä normeilla säädeltyä (Kotimaisten kielten keskus, 2023).

Reflektiivisyys

Reflektiivisyys on kykyä tunnistaa ja kyseenalaistaa oman ajattelun, tunteiden ja toiminnan taustaolettamuksia ja itsestäänselvyksiä. Reflektion tavoitteena on oppia ymmärtämään, miten oma henkilökohtainen ajatusmaailma on muotoutunut ympäröivän kulttuurin, kasvuympäristön ja yhteiskunnallisten valtarakenteiden vaikutuksesta ja sitä opitaan tarkastelemaan kriittisesti. (Mälkki, 2019).

Refleksiivisyys

Refleksiivisyydellä tarkoitetaan herkistymistä ohjaajan vaikutukselle ohjausprosessiin sen kaikissa vaiheissa. Refleksiivisyydellä pyritään laajentamaan ajattelua ja tuomaan ohjauskeskusteluun tulevaisuusnäkökulma. Refleksiivisyyden kautta ohjausalan ammattilainen pohtii, miten hänen valitsemansa lähestymistavat ja työmuodot vaikuttavat ohjausprosessiin sekä asiakkaan kokemuksiin ohjausprosessin etenemisestä. Refleksiivisyydellä tavoitellaan kontekstistaan tietoista, eletylle sosiaaliselle todellisuudelle herkistynyttä ja eettisesti kestäväää ohjausta. (Högbacka & Aaltonen 2015, 9).

Systeemiteoria

Systeemiteorian näkökulmasta organisaatiot nähdään sosiaalisina yksikköinä, jotka koostuvat osasysteemeistä. Sekä osasysteemien välisistä että systeemin ja ympäristön vuorovaikutussuhteista riippuu, millaiseksi organisaatioiden toiminta muodostuu. Systeemin yhden osion muutos käynnistää koko systeemiä koskevan muutoksen. (Civil, 31.10.2017).

Systeeminen ajattelu

Systeeminen ajattelu on tapa tarkastella ihmistä ja ympäristöä kokonaisvaltaisena systeeminä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen, unohtamatta yksilöä. Systeemisen ajattelun mukaan systeemi koostuu ihmisistä ja ihmisten välisistä suhteista, jotka muodostavat kokonaisuuden. Ihmisten väliset vuorovaikutussuhteet ovat systeemin rakenne ja muodostavat organisaation, jossa korostuu dialogisuus ja vuorovaikutus. Systeemisellä muutoksella tarkoitetaan toimintamallien, rakenteiden ja näiden vuorovaikutusten samanaikaista muutosta, jolla luodaan edellytyksiä tulevaisuuden hyvinvoinnille ja kestäväälle

kehitykselle. Vuorovaikutuksen kautta systeemille syntyy uusia ominaisuuksia, joita sen osilla ei ole, sillä toimiva uusi kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa. (Civil, 31.10.2017).

Tutkintojen perusteet

Ammatillisten tutkintojen perusteet ohjaavat koulutuksen järjestämistä sekä opiskelijoiden henkilökohtaisten opintopolkujen suunnittelua ja toteuttamista. Opetushallitus päättää tutkinnon perusteista. Perusteet valmistellaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän, koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. (Opetushallitus, n.d.-c).

Työmarkkinatieto

Työmarkkinatieto on tietoa, joka sisältää osaamista, ammatteja, työmarkkinoita, peruskoulutusta, ammatillista koulutusta, korkeakoulutason opinto-ohjelmia sekä niiden välisiä väyliä koskevaa tietoa. Työmarkkinatiedolla tarkoitetaan laajasti ottaen myös sellaisia tietoja, jotka on hankittu kokemuksellisen oppimisen kautta esimerkiksi työelämään tutustumisen jaksoilla (TET), työsäoppimisjaksoilla, työharjoitteluissa tai työkokeiluissa. (ELGPN, 2015).

Työvoimapalvelut

Julkisina työvoimapalveluina järjestetään työnvälityspalveluja, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja, valmennusta, työvoimakoulutusta sekä muutosturvakoulutusta. Julkisiin työvoimapalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit, tämän lain mukaiset työ- ja koulutuskokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, 2023/380 § 12). Lisäksi tarjotaan kotoutumispalveluita ja -koulutusta.

Urasuunnittelutaidot

Elinikäiset urasuunnittelutaidot viittaavat osaamiseen ja kompetenssiin (tietoihin, taitoihin ja asenteisiin), joiden avulla kaiken ikäiset ja eri elämäntilanteissa olevat yksilöt ja ryhmät parantavat kykyään hallita omia koulutus- ja

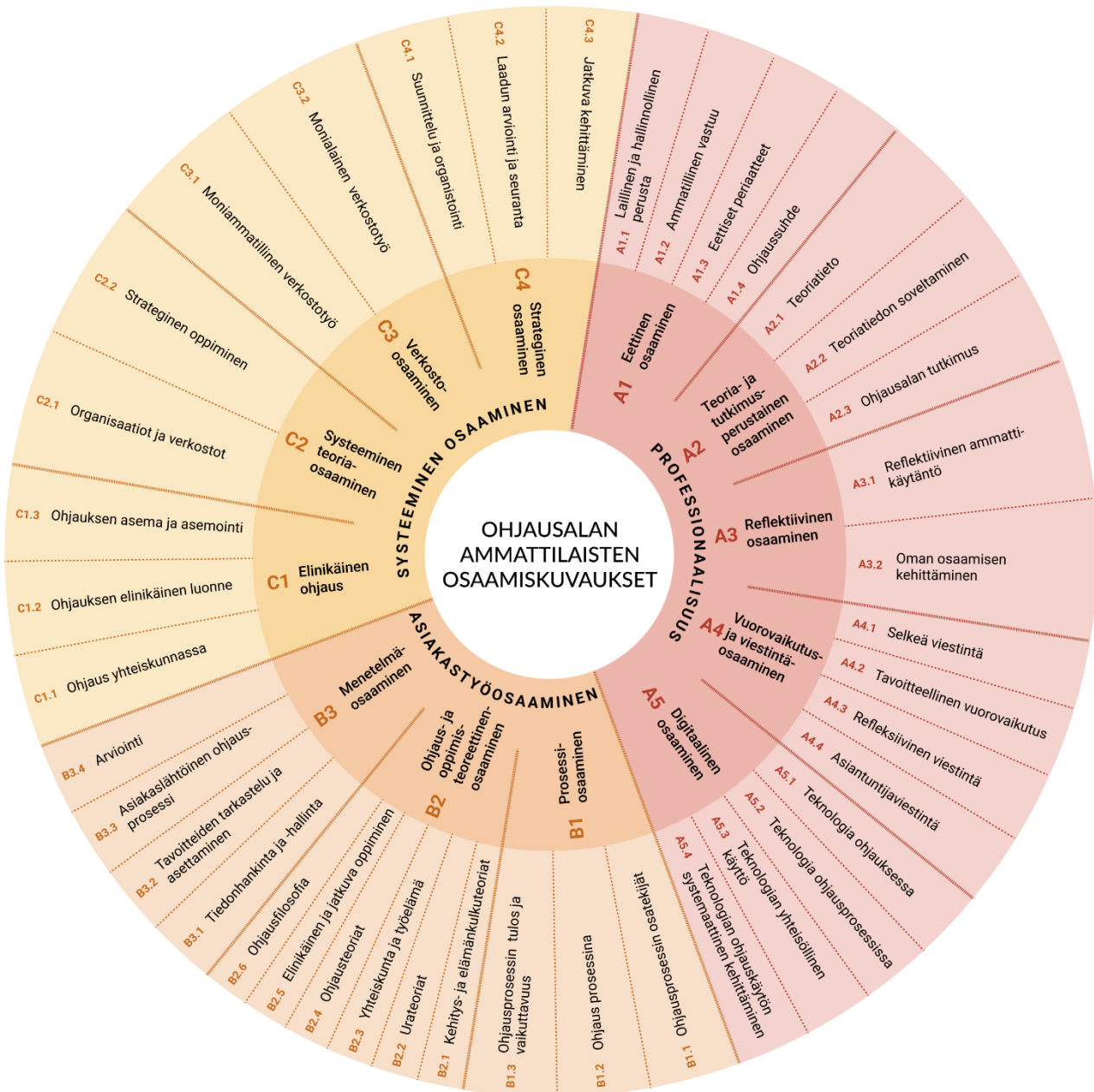
työuriaan. Nämä tiedot, taidot ja asenteet liittyvät henkilökohtaiseen kasvuun, opiskelun suunnitteluun ja urasuunnitteluun. (ELGPN, 2015, 13).

Verbaalinen viestintä

Verbaalinen viestintä koostuu puhutusta tai kirjoitetusta kielestä.

LIITTEET

Liite 1: Ohjausalan osaamiskuvaukset

Liite 2: Yleiskuvaukset ohjausalan osaamisista

Osaamisalueet (A1–C4) on jaoteltu pienempiin yksityiskohtaisempiin osiin (esim. A1.1–A1.4), jotta niiden sisältämä osaaminen on helpommin hahmotettavissa.

A PROFESSIONAALISUUS		
A1	Eettinen osaaminen	Ohjaaja
	A1.1 Laillinen ja hallinnollinen perusta	tekee ohjaustyötä noudattaen alansa lainsäädäntöä ja hallinnollisia ohjeita.
	A1.2 Ammatillinen vastuu	tiedostaa ammattinsa ja osaamisensa rajat ja toimii niiden mukaisesti.
	A1.3 Eettiset periaatteet	toimii alansa eettisten periaatteiden mukaisesti.
	A1.4 Ohjaussuhde	toimii ohjaussuhteessa alansa eettisten periaatteiden mukaisesti.
A2	Teoria- ja tutkimusperustainen osaaminen	Ohjaaja
	A2.1 Teoriatieto	perustaa työnsä alan keskeisiin teorioihin ja tutkimustietoon.
	A2.2 Teoriatiedon soveltaminen	soveltaa monipuolisesti eri teorioita ohjaustyössä.
	A2.3 Ohjausalan tutkimus	seuraa ohjausalan tutkimusta ja kirjallisuutta sekä työnsä kannalta relevanttien tahojen ja tieteenalojen julkaisuja.
A3	Reflektiivinen osaaminen	Ohjaaja
	A3.1 Reflektiivinen ammattikäytäntö	arvioi ja kehittää ohjaustyötään yhdessä asiakkaiden, kollegoiden, ohjauksen eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa.
	A3.2 Oman osaamisen kehittäminen	sitoutuu omien kehittämiskohteidensa tunnistamiseen ja ammattitaitonsa jatkuvaan kehittämiseen.

Taulukko A Professionaalisuus jatkuu seuraavalla sivulla

A4	Vuorovaikutus- ja viestintä-osaaminen	Ohjaaja
	A4.1 Selkeä viestintä	käyttää suullista, kirjallista ja visuaalista viestintää selkeästi ja ymmärrettävästi.
	A4.2 Tavoitteellinen vuorovaikutus	hyödyntää viestinnässä ja vuorovaikutuksessa eri kanavia, menetelmiä ja työvälineitä.
	A4.3 Refleksiivinen viestintä	hallitsee puhutun ja luetun sekä reaaliaikaisen että viivästetyn viestinnän ohjaajan ja asiakkaan/ryhmien välillä.
	A4.4 Asiantuntijaviestintä	viestii asiantuntijana asiakastyössä sekä ohjausalan edustajana eri verkostoissa ja työryhmissä
A5	Digitaalinen osaaminen	Ohjaaja
	A5.1 Teknologia ohjauksessa	hyödyntää teknologiaa ohjauksessa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.
	A5.2 Teknologia ohjausprosessissa	hyödyntää teknologiaa saumattomasti ohjausprosessissa.
	A5.3 Teknologian yhteisöllinen käyttö	edistää yhteisöllistä teknologian käyttöä ohjausprosessissa ja ammatillisessa yhteistyössä
	A5.4 Teknologian ohjauksen systemaattinen kehittäminen	hyödyntää uusia teknologisia ratkaisuja ja edistää niiden käyttöä ohjausprosessissa.

B ASIAKASTYÖOSAAMINEN		
B1	Prosessiosaaminen	Ohjaaja
	B1.1 Ohjausprosessin osatekijät	tarkastelee ohjausta yksilön oman kehityksen rinnalla palveluprosessina ja yhteiskunnallisena toimintana.
	B1.2 Ohjaus prosessina	ottaa huomioon ohjauksen tieto-, vuorovaikutus- ja prosessiulottuvuudet.
	B1.3 Ohjausprosessin tulos ja vaikuttavuus	arvioi yhdessä asiakkaan kanssa systemaattisesti ohjausprosessin tulosta ja vaikuttavuutta.
B2	Ohjaus- ja oppimisteoreettinen osaaminen	Ohjaaja
	B2.1 Kehitys- ja elämäntilanteen teorit	tarkastelee ohjausta yksilön näkökulmasta erikseen kehitysprosessina, elämäntilanteena ja sen kontekstina.
	B2.2 Urateorit	tarkastelee urakehitystä yksilön ominaisuuksien, kiinnostusten ja arvojen sekä kontekstin viitekehyksessä.
	B2.3 Yhteiskunta ja työelämä	tarkastelee työtään osana asiakkaan tilanteeseen vaikuttavaa yhteiskunnallista ja kulttuurista todellisuutta.
	B2.4 Ohjausteorit	soveltaa ohjausteorioita ottaen huomioon yksilön sekä hänen kontekstinsa asiakaslähtöisesti.
	B2.5 Elinikäinen ja jatkuva oppiminen	varmistaa, että asiakkaat ja ryhmät oppivat arvioimaan ja kehittämään vahvuuksiaan ja osaamistaan suhteessa toimintaympäristön suomiin mahdollisuuksiin.
	B2.6 Ohjausfilosofia	tarkastelee omaa ja asiakkaan maailmankatsomusta todellisuuden tulkinnan käsitteellistämisenä, tiedostamisenä ja jäsentämisenä.

Taulukko B Asiakastyöosaaminen jatkuu seuraavalla sivulla

B3	Menetelmäosaaminen	Ohjaaja
	B3.1 Tiedonhankinta ja -hallinta	varmistaa, että hänellä itsellään, asiakkailla ja ryhmällä on käytettävissään ajantasaiset tietolähteet elämää, opiskelua ja työtä koskevien suunnitelmien ja ratkaisujen taustaksi.
	B3.2 Tavoitteiden tarkastelu ja asettaminen	kartoittaa asiakkaan tai ryhmän valmiudet ja ohjaustarpeet sekä asettaa ohjausprosessin tavoitteet yhdessä asiakkaan tai ryhmän jäsenten kanssa.
	B3.3 Asiakslähtöinen ohjausprosessi	suunnittelee ja toteuttaa yhdessä asiakkaiden kanssa heidän valmiuksiaan ja tarpeitaan vastaavan ohjausprosessin.
	B3.4 Arviointi	arvioi yhdessä asiakkaan kanssa ohjausprosessin tulosta ja vaikuttavuutta.

C SYSTEEMINEN OSAAMINEN		
C1	Elinikäinen ohjaus	Ohjaaja
	C1.1 Ohjaus yhteiskunnassa	ottaa työssään huomioon koulutuksen, työelämän sekä yhteiskunnan välisiä ilmiöitä, suhteita, trendejä ja muutoksia.
	C1.2 Ohjauksen elinikäinen luonne	varmistaa, että elinikäisen ja jatkuvan oppimisen ytimenä ovat jatkumon muodostavat elinikäisen ohjauksen palvelut.
	C1.3 Ohjauksen asema ja asemointi	seuraa ajankohtaista tutkimusta ja ottaa osaa alaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun.
C2	Systeeminen teoriaosaaminen	Ohjaaja
	C2.1 Organisaatiot ja verkostot	soveltaa organisaatio- ja verkostoteorioita ohjauksen yhteisten tavoitteiden määrittämisessä sekä palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
	C2.2 Strateginen oppiminen	kehittää ohjausta osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia ja eri organisaatioiden palvelurakennetta
C3	Verkosto-osaaminen	Ohjaaja
	C3.1 Moniammatillinen verkostotyö	tekee moniammatillista yhteistyötä muiden ammattilaisten kanssa.
	C3.2 Monialainen verkostotyö	toimii yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa.
C4	Strateginen osaaminen	Ohjaaja
	C4.1 Suunnittelu ja organisointi	suunnittelee ja organisoii työnsä paikallisten tarpeiden ja toimintaedellytysten sekä hallinnollisten ohjeiden ja säädösten mukaisesti.
	C4.2 Laadun arviointi ja seuranta	edistää ohjauksen systemaattista laadun ja vaikuttavuuden arviointia.
	C4.3 Jatkuva kehittäminen	tarkastelee ohjauksen taustalla olevia periaatteita, arvoja, käsityksiä, rakenteita, linjauksia ja käytännön toimintaedellytyksiä.

LÄHTEET

- Civil, T. (31.10.2017). *Systemiteoreettinen pohja LAPE-työskentelyssä ja johtamisessa* [seminaariesitys]. Toimintakulttuurin muutos -seminaari, Tampere.
- Enbuska, T. & Kovalainen, P. (2020). *Osaamiskartta nuorten tieto- ja neuvontatyöhön – Opas osaamiskartan käyttöönottoon ja hyödyntämiseen*. Koordinaatti, Oulun kaupunki.
- Euroopan unionin neuvosto (2004) Ehdotus: Neuvoston ja neuvostossa koontuvien jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma politiikkojen, järjestelmien ja käytäntöjen tehostamisesta elinikäisen ohjauksen alalla Euroopassa. 9286/04. EDUC 109. SOC 109. (OR.en). 18. toukokuuta 2004. <https://data.consilium.europa.eu/doc/docu-ment/ST%209286%202004%20INIT/fi/pdf>
- Euroopan unionin neuvosto (2008) Ehdotus neuvoston ja neuvostossa koontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselmaksi ”Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin”. 15030/08. EDUC 257. SOC 6537. (OR.en). 31. loka-kuuta 2008. <https://data.consilium.europa.eu/doc/docu-ment/ST%2015030%202008%20INIT/FI/pdf>
- ELGPN [European Lifelong Guidance Policy Network]. (2015). *Suuntaviivoja elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikalle ja palvelujärjestelyille. Yhteiset tavoitteet ja periaatteet EU:n jäsenmaille ja komissiolle*. ELGPN Tools No. 6. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Haakana, M. (2001). Kielen ohessa? Näkökulmia vuorovaikutuksen ei-kielellisiin keinoihin. Teoksessa M. Halonen & S. Routarinne (toim.), *Keskustelunanalyysin näkymiä* (s. 70–88). Helsingin yliopisto.
- Halonen, L., Grekula, M. & Wenström, S. (2020). Miten ohjaan tulevaisuuden työelämään? Työkaluja opiskelijan osaamisidentiteetin rakentumisen tueksi. *ePooki*. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 11. Oulun ammattikorkeakoulu.
- Hätönen, H. (2011). *Osaamiskartoituksesta kehittämiseen II*. Edita Prima Oy.

- Högbacka, R. & Aaltonen, S. (2015). Refleksiivisyyden ulottuvuudet. Teoksessa S. Aaltonen & R. Högbacka (toim.), *Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa* (s. 9–31). Tampere University Press.
- Kettunen, J., Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uukkulainen, O. (2023). *Ohjausalan ammattilaisten osaamiskuvaukset: arviointilomakkeet*. Raportteja ja työpapereita 7. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Kotimaisten kielten keskus (toim.). (2023). *Suomen etymologinen sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 72.
- Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 23.3.2023/380. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230380>
- Luukka, M-R. (2013). Opetussuunnitelmat uudistuvat: tekstien lukijasta ja kirjoittajasta monilukutaituriksi. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 4(5).
- Mälkki, K. (2019). Coming to grips with edge-emotions: The gateway to critical reflection and transformative learning. Teoksessa T. Fleming, A. Kokkos, & F. Finnegan (toim.), *European Perspectives on Transformative Learning* (s. 59–73). Palgrave Macmillan.
- Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R. & Pöyliö, L. (2007). *Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen – monihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana*. Tutkimusselosteita 34. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Ohjaamo. (n.d.). *Mikä on Ohjaamo?* <https://ohjaamot.fi/mika-on-ohjaamo>
- Ojanen, S. (2006). *Ohjauksesta oivallukseen – Ohjausteorian käsittelyä*. Yliopistopaino.
- Opetusalan ammattijärjestö OAJ. (n.d). *Opettajan arvot ja eettiset periaatteet*. <https://www.oaj.fi/arjessa/opetustyon-eettiset-periaatteet/opettajan-arvot-ja-eettiset-periaatteet/>
- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
- Opetushallitus. (n.d-a). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>

- Opetushallitus. (n.d.-b). *Opiskeluhoolto*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>
- Opetushallitus. (n.d.-c). *Tutkintojen perusteet*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>
- Tilastokeskus. (n.d). *Elinikäinen oppiminen*. https://www.stat.fi/meta/kas/elinikai_oppim.html
- Valtioneuvosto. (2020a). *Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–23: ELO-foorumi*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:34. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-536-8>
- Valtioneuvosto. (2020b). *Osaaminen turvaa tulevaisuuden. Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset*. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:38. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-610-5>
- Vuorinen, R., Kasurinen, H., Kettunen, J., Kukkaneva, E. & Ruusuvirta-Uuk-salainen, O. (2023). *Ohjaustyön osaamiskuvausten selvitys- ja yhteiskehittämisprosessi*. Raportteja ja työpapereita 10. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS